

Η ΔΟΥΚΙΣΣΑ ΤΗΣ ΠΛΑΚΕΝΤΙΑΣ

Παρά τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ ὑπεγείρεται ἰδιότροπον μακρῆρινον μέγαρον, ἐνθα σήμερον στρατώνιζεται ἐν τῶν συνταγμάτων τοῦ πυροβολικοῦ. Τὸ μέγαρον τοῦτο περικυκλοῦται ἀπὸ ἀπέραντον μάνδραν ἐκτεινομένην μέχρι τοῦ πολυῶνου τῆς σκοποβολῆς. Πέριξ τοῦ μεγάρου ἀπὸ τίνος χρόνου ἐκδομαθήθησαν διάφορα κτίρια χρήσιμα δι' ἀποθήκας τοῦ στρατιωτικοῦ ὑλικοῦ καὶ δι' ἐτέρας στρατιωτικῆς ἀνάγκας. Ὁ κήπος ὅστις ἄλλοτε ὑπῆρχεν ἐκεῖ κατεστράφη ἐντελῶς πλέον καὶ εἰς τὸν ἀπογυμνωθέντα χρόνον γυμνάζονται οἱ νεοσύλλεκτοι τοῦ Συντάγματος. Τὸ μέγαρον τοῦτο εἶνε γνωστότερον ὑπὸ τὸ ὄνομα τὸ παλάτι τῆς δουκίσσης. Ἐκεῖ ἐζησεν ἐπὶ εἰκοσιπενταετιᾷ ὀλόκληρον καὶ εἰς ἐν τῶν δωμάτων του ἀπέθανεν ἡ Δούκισσα τῆς Πλακεντίας, στερουμένη πάσης ὑγιᾶς καὶ συγγενικῆς περιθάλψεως κατὰ τὰς τελευταίας στιγμᾶς τῆς. Ἐφ' ὅσον κατοικεῖ τὸ μέγαρον τοῦτο ἡ ἰδίᾳ Δούκισσα, δὲν εἶχεν ἀποπερατωθῆ διότι μάντις τις ἐν Παρισίοις εἶχε προείπη εἰς τὴν εὐγενῆ ταύτην δέσποιναν ὅτι ὅταν θά ἀπεπεράτωνεν οἷον ἄποτε κτίριόν τῆς θά ἀπέθνησκεν. Ἡ προφητεία αὕτη τῆς γραίας μάντιδος τόσο εἶχεν ἐπιδράσει ἐπὶ τοῦ πνεύματός τῆς, ὥστε ὅσας οἰκίας ἐκδομήσας, πάσας τὰς ἀφῆκεν ἡμιτελεῖς. Ἡ νευροπαθῆς γυνὴ εἶχεν ἰδιοσυγκρασίαν λίαν εὐδιάθετον πρὸς ἀποδοχὴν τοιοῦτων ἀγυρτευμάτων. Ἐπίστευεν εἰς τὰς μαντείας καὶ εἰς ὅλας τὰς ποικίλας ἀγυρ-

τείας ἅς ἀφῆκεν ὁ μεσαιών. Ὅλος ὁ βίος τῆς ὑπῆρξε σειρά ἰδιοτρόπων σκιρτημάτων τῆς φαντασίας τῆς. Ἐν τούτων ἦτο ἡ παραμονὴ τῆς ἐν Ἀθήναις. Ἐγκατέλειψε τὴν πρωτεύουσαν τῆς Γαλλίας καὶ ἐγκατεστάθη εἰς Ἀθήνας καταστάσασα ἀξιοσημείωτος προσωπικότης. Οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἀθηναίων ἐνθυμοῦνται ἀκόμη τὴν

λευκοσφόρον Δούκισσαν ἰσχνήν, γραίαν πλέον, ἐξεργωμένην ἐπὶ τοῦ μόνου τότε ἐν Ἀθήναις ὀρήματος καὶ συνοδευομένην πάντοτε ἀπὸ δύο ἐκ τῶν πολυκρήθμων σκύλων, οὓς ἐξέτρεφεν ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ μεγάρου τῆς. Μόνη τῆς περιήρχετο τὰς ἐξοχικὰς ὁδοὺς μηδὲως φοβουμένη τοὺς ληστάς οἵτινες κατήρχοντο ἀπὸ τῶν ὄρεων τῶν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Ἑλληνικῆς πρωτεύουσας συνειννοῦμενοι μετὰ σημερινόντων προσώπων τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωσίας. Ἡ Δούκισσα τῆς Πλακεντίας οὐχὶ ἄπαξ εἶχε συναντηθῆ μετὰ ληστών· δὲν τῇ ἐνέπνευον ὁμως οὗτοι τὸν τρόμον, ὃν ἐπροξένουν εἰς τοὺς λοιπούς κατοίκους τῆς Ἑλλάδος. Μάλιστα πρὸς ἓνα τούτων, τὸν

Ο ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ

διάσημον ἀρχιληστὴν Μπιμπίκην, εἶχεν ἔλθῃ εἰς συνεννόησιν καὶ ἠδύνατο ἔκτοτε νὰ περιέρχεται ἐλευθέρως τὰ ὄρη ὑπὸ τὴν προστασίαν ὄλων τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ ληστροικῶν συμμοριῶν.

Αἱ Ἀθηναὶ τὴν ἐγνώρισαν, ὡς εἶπομεν, γραίαν πλέον, φέρουσαν πάντοτε λευκὴν ἐσθῆτα καὶ λευκὸν ἐπενδύτην ἐκ μαλλίνου ὑφάσματος. Μετὰ τὰ κατάλευκα ταῦτα ἐνδύματα, μικρὸσωμος ὡς

ἦτο καὶ ἐξησθημένη, ὁμοιάζε πρὸς φάντασμα. Ἦτο μᾶλλον ψυχὴ ἢ σῶμα, αἱ δὲ συμφοραὶ τῆς ἀφῆσασα ἀνεξάλειπτα τὰ ἔγχε ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς προσέδιδον εἰς τὴν ὄψιν τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας ἔκφρασιν, ἦν συνεπλήρου τὸ εἶδος τῆς ἀμφιέσεώς τῆς. Ἠγάπα κατ' ἐξοχὴν τὰ λευκά, τὸ δὲ χρῶμα τοῦτο ἔφερε θέρος καὶ χειμῶνα. Τὴν ὄψιν τῆς μορφῆν περιεκάλυπτε πάντοτε διὰ λευκοῦ πέπλου κατὰ τὸ ἰουδαϊκὸν ἰδίωμα, ἐκ τοῦ πέπλου δὲ τούτου ἐξήρχοντο πυκνοὶ βόστρυχοι, οἵτινες ἀπὸ ἐτῶν καὶ λίαν προῶως εἶχον λευκανθῆ. Ἀλλὰ ἡ γραῖα Δούκισσα πρὸ ὀλίγων ἀκόμη χρόνων εἶχε λαμπρύνει μίαν τῶν μεγαλοπρεπεστέρων αὐλῶν τῆς Εὐρώπης. Οὐγάτηρ τοῦ μαρκησίου Barbé-Marbois, ἀνδρὸς διαπρέφαντος κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς γαλλικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τῆς παλινρθώσεως, νεαρὰ, εὐφυῆς, πλήρης ἀριστοκρατικῆς χάριτος, γοιπεύουσα μὲ τὸ μεϊδιάμα τῆς, ὅπερ ἀπεκάλυπτε σειρὰν λευκοτάτων ὀδόντων, μαγνητίζουσα διὰ τῆς λαλιᾶς τῆς, ὑπανδρεύθη τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ ὑπάτου τῆς Γαλλίας Λαμωρέ, Δουκὸς τῆς Πλακεντίας, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁποίου, ἐκληρονόμησε μετὰ τοῦ τίτλου καὶ μίαν ἀπὸ τὰς μεγάλαιτέρας περιουσίας τῆς Γαλλίας. Ἡ ἔνωσις αὕτη δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχῆς ὁ ἀσυμβίβαστος χαρακτήρ τῆς ταχέως ἐπέφερε τὴν διάρρηξιν τῶν συζυγικῶν σχέσεων, ἥτις τῇ ἀπέδωσε τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν. Ὡς κόρη καὶ ὡς δέσποινα εἶχε τεθῆ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς αὐτοκρατορίας Ἰωσηφίνης, εἶτα δὲ καὶ τῆς Μαρίας Λουίζης. Ἡ εὐρεία παιδείουσις τῆς καὶ ἡ νεανικὴ τῆς χάρις δὲν ἤργησαν νὰ τὴν καταστήσωσι τὴν θελκτικωτέραν γυναῖκα τῆς αὐλῆς. Νεότης, χάρις καὶ κάλλος δὲν ἦσαν πράγματα δυνάμενα νὰ παροραθῶσιν ἀπὸ τὸν Μέγαν Ναπολέοντα. Ὁ αὐτοκράτωρ θεώρει τὰς γυναῖκας εὐαλότους ὅπως καὶ τὰ φρούρια καὶ ἐφήρμοζεν ἀπέναντι τῆς ἀρετῆς τῶν τὴν τακτικὴν τοῦ πολέμου. Ἡ στάσις ὅμως ἦν ἐτήρησεν ἀπέναντί του ἡ νεαρὰ Δούκισσα, ἔφερον εἰς ἀπελπισίαν τὸν Ναπολέοντα, ὅσον καὶ τὸ φρούριον τῆς Πτολεμαίδος. Ἐν τῇ πολυσελίδῳ ἱστορίᾳ τῶν ἐρωτῶν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, μόνον ἡ Σοφία Μπαρμπέ-Μαρπουᾶ ἀναφέρεται ὡς ἀντιστάσα. Ἡ πράξις αὕτη εἶνε τόσο ἥρωικὴ, ὅσον καὶ τῶν ἀντιταχθέντων ἐναντίον τοῦ μεγάλου στρατηλάτου πολεμιστῶν.

Αἱ σχέσεις ἐν τούτοις τῶν δύο συζύγων δὲν ἤργησαν νὰ διαρρηθῶσιν ἐντελῶς, κοινὴ δὲ συμφωνία διεζεύχθησαν, καὶ διετέλουν μόνον κατὰ τύπους σύζυγοι. Ἐκ τῆς βραχείας ταύτης συμβιώσεως ἡ δούκισσα εἶχεν ἀποκτήσει θυγάτριον ὅπερ ὑπερηγάπα. Ὠνειροπόλει διὰ τὸ μικρὸν ἐκείνο πλάσμα θρόνου καὶ μεγαλείου, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ ἀσθενικὸς ὀργανισμὸς του ἐδείκνυεν ὅτι δὲν ἤθελε προσθάσει νὰ ἰκανοποιήσῃ τοὺς πόθους

τῆς μητρὸς του. Ἐφ' ὅσον ἔζη ὁ πενηθὲς τῆς, ἡ διάζευξις δὲν εἶχεν ἐκδηλωθῆ ἐπισήμως, μετὰ τὸν θάνατον ὁμοῦ αὐτοῦ, ἐπισυμβάντα τὸ 1824, ἤρξατο ζῶσα ἐλευθερώτερον καὶ ὁ οἶκός τῆς ἐγένετο τὸ κέντρον τῶν ποιητῶν, τῶν λογογράφων καὶ τῶν καλλιτεχνῶν. Ἦσαν τότε τοῦ συρμοῦ τὰ φιλολογικὰ σαλόνια. Αἱ δέσποιναί, αἵτινες εἶχον ἀνοίξει τὰς αἰθούσας τῶν, ἐπεδίωκον τὴν ἐν αὐταῖς παρουσίαν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων. Τὴν ἐποχὴν δ' ἐκείνην ἡ Δούκισσα Σοφία ἠγάπησε περιπαθῶς τὸν ποιητὴν Καζιμίρ δὲ Λαβίν. Εἰς στενήν τῆς φιλίαν ἐνταῦθα, εἶχεν ἐκμυστηρευθῆ τὰς περιπετείας τοῦ ἔρωτος ἐκείνου, ἐκ τῆς πηγῆς δὲ ταύτης ἠντλήσαμεν καὶ ἡμεῖς ταύτας.

*

Τὸ 1820, ὅτε δὲν ἦτο πλέον εἰς τὸ στάδιον τῆς πρώτης νεότητός τῆς ἡ Δούκισσα τῆς Πλακεντίας, συνηντήθη μετὰ τοῦ Δὲ Λαβίν, τοῦ ποιητοῦ τῶν Μεσσηνιακῶν Ὁδῶν. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ ποιητὴς δὲν εἶχε δημιουργήσει ἀκόμη τὴν ἐν τῇ φιλολογικῇ θέσιν του, ἀλλ' ἀπήστραπτεν ἔκτοτε ἡ εὐφυΐα του, ἥτις προσέδιδεν ἀκατάμαχτα θέλητρα εἰς τὴν ὠραίαν του μορφήν. Ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς γνωριμίας τῶν ὁ ποιητὴς ἐμάγευσε τὴν Δούκισσαν. Ὑπερηγάνου ὁμοῦ χαρακτήρος αὕτη, ἐπάλαιον ἐναντίον τῶν αἰσθημάτων τούτων, ἀλλ' ὁ ποιητὴς εἰσδύσας εἰς τὸ πνευμᾶ τῆς ἐπέβαλε τὸ αἶσθημα ἐκ μεταμορφωσύνης μᾶλλον, διότι ἡ Δούκισσα ἦτο πολὺ πρεσβυτέρα του, τόσο δὲ ἐπιτηδείως ἐφέρετο πρὸς αὐτήν, ὥστε ἡ ἀντισταθεῖσα εἰς τὰς ἐρωτικὰς ἐπιθέσεις ἐνός κοσμοκράτορος, ὑπέκυψεν ἐν ὄπιον τοῦ πτωχοῦ ποιητοῦ, ὅστις τῆς ἔγραφε τρυφερὰ ποιημάτια. Ἡ Δούκισσα εἰδείξεν ἐνδοτικὰ σημεῖα καὶ ἐσπέραν τινὰ ὁ ποιητὴς ἀπεκάλυπτε τὸν ἐρωτὰ του εἰς τὴν θελκτικὴν του Σοφίαν, γοητίζων πρὸ τοῦ σκίμποδος, ἐνθα ἀνεπαύετο ἡ λεπτοφυῆς δέσποινα. Ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἀριστοῦργήματος τῆς Κορίννης προσεκάλεσε τὸν ποιητὴν ἡ Δούκισσα νὰ ἐκδράμωσιν εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐκεῖ εἰς τὰς τερψιθίμους πεδιάδας τῆς, ἡ ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ἐρειπίων τῆς Ρώμης νὰ πλέξωσι τοὺς ἐρωτὰς τῶν. Ἐννοεῖ νὰ διέλθῃ τὴν Ἰταλίαν ὡς Κόριννα μετὰ τοῦ Ὁσβάλδου, κατὰ δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1820 τὸ ἐρωτικὸν ζεῦγος ἐπεβιβάσθη γαλλικοῦ ἐμπορικοῦ βρικήου, ὅπερ ἐναύλωσεν ἡ Δούκισσα, ἵνα πλεύσῃ μετὰ τοῦ ἐραστοῦ τῆς εἰς Γενουήν. Αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ πλοῦ ὑπῆρξαν μαγευτικὰ προσέορτια ἐρωτικῶν πανηγύρεων. Ἀλλὰ τὸ ποιητικὸν τοῦτο εἰδύλλιον διέλυσεν ἐκτραγέια αἴφνης ἐν τῷ πελάγῳ θύελλα. Ἡ εὐφάνταστος γυνὴ ἐπεζήτησε μίαν τοιαύτην περιπέτειαν ἐν τῷ ταξιδίῳ τῆς. Ἡ μεγαλοπρεπὴς ὄψις τῆς θαλάσσης ἐμέθυσε τὴν ψυχὴν τῆς ἐρωτολήπτου Δουκίσσης, οὕτως ὥστε εἶχεν

ἐπέβη ἀπροσδοκῆτως ἡ στιγμή τῆς γλυκειᾶς ἡττης. Αἴφνης παρουσιάζεται εἰς τὸν ὄριζοντα μελανὸν νέφος ὁ πλοίαρχος ἤρξατο δεικνύων ἀνησυχίαν, ἥτις ἐντὸς ἡμισείας ὥρας ἐδικαιολογήθη. Ἡ καταγίσις ἐξερράγη, θὰ ἀνέτρεπε δὲ ἀφρευτικῶς τὸ πλοῖον, ἀνδρὸν συνεστέλλοντο ἐγκαίρωστα ἰστία. Ἐπὶ τινος ὥρας τὸ πλοῖον ἐκινδύνευσε νὰ καταποντισθῆ καὶ τὸ ἐρωτευμένον ζεῦγος ἀνέμενε τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ ἀγγλοῦ ποιητοῦ Σέλλεϋ, ὅστις πρὸ τινος χρόνου εἶχεν εὖρη οἰκτρὸν θάνατον ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐκείνῃ. Ὁ πλοίαρχος κατὰ τὴν πρώτην στιγμήν τοῦ κινδύνου παρεκάλεσε τὴν Δούκισσαν νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν αἰθούσαν, αὕτη ὁμοῦ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἀπολαύσῃ τὴν θέαν τῆς θυέλλης, διέταξε νὰ τὴν δέσωσιν ἐπὶ τοῦ ἰσοῦ ἵνα βλέπῃ τὰ ὄγκουμένα κύματα καὶ τὴν λάμψιν τῆς ἀστραπῆς. Τὴν αὐτὴν ἐπιθυμίαν ἐξεδήλωσε καὶ ὁ ποιητὴς καθήσας ἀπέναντι αὐτῆς. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἤρξατο καταραινόμενη ἡ ἀντίθεσις τῶν χαρακτήρων τῶν. Καὶ ἡ μὲν Δούκισσα γενναία θεώρει ἀταράχως τὴν φοβερὰν εἰκόνα τῆς καταγίδος ὁ Δὲ Λαβίν ὁμοῦ, χερμαῖος παρισινός, ἀβροδίαιτος τῶν αἰθουσῶν κύριος, ἤρξατο μεμψόμενος τὴν Δούκισσαν καὶ βλασημῶν τὴν στιγμήν καθ' ἣν ἐνδύσας εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τῆς, ἐπεβιβάσθη τοῦ κατατραμένου ἐκείνου πλοίου, ἐνῷ ἠδύνατο ν' ἀκολουθήσῃ ἄλλην ἀσφαλεστέραν ὁδὸν φέρουσαν ἐπίσης εἰς τὴν Εὐτυχίαν. Μετὰ δύο ὥρας ὁ κίνδυνος παρήλθεν, ἐξηκολούθησεν ὁ σάλος, ὅτε τὰς θρηνηφιδίας τοῦ ποιητοῦ διεδέχθη ἔξκαλλος καὶ παιδαριώδης χαρὰ ἐπὶ τῇ βεβαιώσει τοῦ πλοίαρχου ὅτι πᾶς κίνδυνος παρήλθεν. Ἡ χαρὰ αὕτη διεκόπητο συνεχῶς ὑπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ναυτιάζσεως, ἅτινα ἐπηύξανον τὴν πρὸς αὐτὸν ἀρξάμενην ἤδη ἀηδίαν τῆς Δουκίσσης. Μετὰ δύο ὥρας τὸ πλοῖον εἰσῆρχετο εἰς τὸν λιμένα τῆς Γενουῆς, τότε δὲ ὁ Δὲ Λαβίν ἐπλησίασε τὴν ἐρωμένην του. Ἀλλ' ἡ κατὰ τὴν τρικυμίαν συμπεριφορά του τῆς εἶχε κινήσει τὴν ἀηδίαν. Τὸν ἠτένισε περιφρονητικῶς καὶ τῷ εἶπε σιγηλῶς, ἵνα μὴ ἀκούσῃ ὁ Μασσαλιώτης πλοίαρχος.

— Ἡ Πρόνοια μὲ ἔσωσεν ἀπὸ ὑμᾶς, ἐπιδείξασά με τὸν ἐγωισμόν σας καὶ τὴν δειλίαν σας.

Τὸ εἰδύλλιον διεκόπη ἐνταῦθα. Μία τρικυμία παρέσυρεν ἐντὸς τριῶν ὡρῶν ἔρωτα, ὅστις εἶχε ριζώσει ἀπὸ τοσοῦτον χρόνου εἰς τὰ στήθη τῆς λεπτοφυοῦς δεσποίνης.

*

Αἱ οἰκογενειακαὶ περιπέτειαι τῆς Δουκίσσης, αἱ πολιτικαὶ μεταβολαὶ αἱ ἐπέβησιν ἐν Γαλλίᾳ μετὰ τὴν ἐν Βατερλώ μάχην, καὶ αἱ ποιητικαὶ αὐτῆς μελέται τὴν εἶχον ἀπομακρύνει πολὺ τῆς συγχρόνου κοινωνίας καὶ τὴν κατέλαβεν ὁ πόθος τοῦ περιπετειώδους βίου ἐν μέσῳ τόπων ἡμια-

γίων καὶ κοινωνίας ἀγνώστου. Τὸν πόθον τῆς τοῦτον ὑπεξέκατον αἱ ἀφηγήσεις τῶν ποιητῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἵτινες περιέγραφον τὰ θέλητρα τῆς Ἀνατολῆς μετὰ τὰ μυστήριά τῆς. Ἡ Ἀνατολὴ προσείλυε τότε τοὺς ἰδιορρυθμοὺς ἐκείνους χαρακτήρας, οἵτινες εἶχον σχηματισθῆ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ παρόντος αἰῶνος. Πλείστοι τότε γυναῖκες τῆς ἀνωτέρας ἀριστοκρατίας τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Λονδίνου ἐγκατέλειψαν τὰ μέγαρα τῶν καὶ ἐζήτησαν τὴν εὐτυχίαν εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀνατολῆς. Οὕτως ἡ κυρία Στάνωπ ἐγκατεστάθη εἰς Δαμασκόν, ἐνεκλείσθη εἰς χαρμίον καὶ συμπεριεφέρετο ὡς γανούμισσα. Πλείστοι περιηγεῖται τὴν εἶδον ἐπὶ ἀπαλῶν ἐρυθρῶν σαράδων καθημένην, φέρουσαν τὸ ἀρχαῖον ῥοζακίον, τὰ κολπωτὰ βρακία καὶ τὰ τουρκικὰ πέδιλα, περικυκλουμένην ἀπὸ μαύρας δούλας καὶ καπνίζουσαν ὡς γυναικὴν σουλτάναν, ἡ εὐνοουμένην ὀδαλίσκην, τὸν ἀργυρόστικτον ναργιλὲν τῆς. Ἐν μόνον δὲν ἐτήρει τῶν Ὁθωμανίδων ἡ Ἀγγλὶς γανούμισσα, τὸ ἀθέατον. Ἡ Στάνωπ ἐδέχετο τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτήν, καὶ πολλοὶ περιηγεῖται ἀνεπαύθησαν εἰς τὸν φιλόξενον αὐτῆς οἶκον. Εἰς δὲ, ὁ Νίλλ, ὡς εἶδε τὴν λαίδην μετὰ τὴν ἀνατολικὴν αὐτῆς ἐσθήτη καὶ ἀνέπνευσεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς τὰ ἀνατολικά μῦρα, ἠσθάνθη ἔρωτα παράφορον πρὸς αὐτήν, μετεμορφώθη καὶ αὐτὸς εἰς Τούρκον, εἰς δὲ τὰ βάθη τοῦ μικροῦ κοιτωνίσκου ἔσβεσε τὴν ἀναφθείταν φλόγα του. Ἡ πριγκίπισσα Begliojoso περιεπλανᾶτο εἰς τὴν Συρίαν ὑποτασσομένη εἰς τὴν λάμψιν τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐρήμων, ἡ δὲ κόμησσα Θεοτόκη, ἀρ' οὐ μετήλλαξε τρεῖς διαφορῶν ἐθνικότητων ἀνδρας νομίμους καὶ δωδεκάδας ὄλας παρανόμους, ἐγένετο σύζυγος τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἀγρίων Κούδρων, Μέρς-Ουέλ, ὅστις ζηλότυπος, ὡς ὁ Ὁθέλλος, ἐκρυπτε τὴν λευκὴν του Ἀγγλίδα εἰς τὸ βάθος τοῦ χαρμίου τῆς. Ἡ Δούκισσα τῆς Πλακεντίας ἐπροτίμησε τὴν Ἑλλάδα, ἣν εἶχον ψάλει οἱ ποιηταὶ τῆς πατρίδος τῆς καὶ ἐλάμπρυνεν ἡ αἴγλη τῆς δόξης τῶν νικῶν τῆς. Ὁ τόπος μας ἐνδοξος τότε, δὲν ἦτο ὀλιγώτερον ἀγρίας ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, οὐδὲ ὑπῆρχον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἑλλάδος τὰ μέσα τοῦ ἀνέτου βίου ὡς ἐν Δαμασκῷ.

Ἐν Ναυπλίῳ ἡ Δούκισσα τῆς Πλακεντίας ἀφίκετο κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς διοικήσεως τοῦ Καποδιστριαίου, ἔλαβε δὲ μέρος εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ ἀντιπολίτευσιν, καὶ ἐσυνείθη νὰ ἀποκαλῆ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐποχὴν τοῦ διωγμοῦ. Ὁ φόνος τοῦ Καποδιστριαίου ἔδωκε πέρας εἰς τὸν φαντασιώδη ἐκείνον διωγμὸν, ἡ δὲ Δούκισσα ἐγκατεστάθη ἐν Ἀθήναις ἅμα τῇ ἐλεύσει τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος, καὶ ἠγόρασεν ἄπειρα γῆπεδα, ἐλαιῶνας, ἀγρούς καὶ μέγα μέρος τοῦ Πενταλικοῦ. Πάντα ταῦτα περιῆλθον κατόπιν εἰς

τὴν κυριότητα τοῦ Γεωργίου Σκουζέ, ὅστις διέ-
τέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπιστάτης τῶν κτημάτων
αὐτῆς. Κατ' ἀρχὰς κατώκησεν εὐρὺν ὡπως δὴ-
ποτε οἶκον, ἐκεῖ ἐνθα ὑπάρχει σήμερον τὸ ὄρρα-
νοτροφεῖον τοῦ Χατζή-Κώστα καὶ ἐγκατέστη
μετὰ τῆς μικρᾶς τῆς θεραπείας. Αὕτη ἔφερε τὴν
πρώτην ἰδιωτικὴν ἀμαξάν ἐν Ἀθήναις καὶ ἔζη
μεγαλοπρεπῶς, τόσῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ πε-
ριουσία αὐτῆς παρέχουσα ἐτήσιον εἰσόδημα πλεόν
τῶν 150,000 φρ. ἦτο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διὰ
τὰς Ἀθῆνας ποσὸν μυθῶδες. Ἐν Ἀθήναις πολὺ
ὀλίγον συναναστρέφετο κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη.
Εἰς ἐκ τῶν συγκαζόντων τὸν οἶκόν τῆς τότε
ἦτο ὁ Ἡλίας Κατσάκος Μαυρομιχάλης, δια-
τηρῶν ὅλον τὸ ἀνδρικόν κάλλος τὸ διακρίνον
τὴν οἰκογένειαν αὐτήν. Ὁ Κατσάκος ἦτο οὐχὶ
πολὺ νέος, πρὸς δὲ γῆρος καὶ πατὴρ τριῶν τέ-
κνων· οὔτε ἡ ἡλικία του ὁμοῦ, οὔτε ἡ ἰδιότης τοῦ
πατρὸς ἀνεχάιτισε τὴν νεαράν, τὴν φθισάσαν θυ-
γατέρα τῆς Δουκίσσης νὰ ἀγαπήσῃ περιπαθῶς
τὸν ὠραῖον Μανιάτην, ὅστις καίτοι παρεκλήθη
ὑπὸ τῆς Δουκίσσης νὰ νυμφευθῇ τὴν θυγατέρα
τῆς, ἠρνήθη πάντοτε σεβόμενος τὴν ἡλικίαν του.
Ὁ δυστυχῆς οὗτος ἔρως ἐπέτεινε τὴν ὑποδόσκου-
σαν νόσον τῆς κορασίδος καὶ μετὰ τινα χρόνον
ἀπέθανε. Μετ' οὐ πολὺ ἐν Μονάχῳ ἀπέθανε καὶ
ὁ Κατσάκος· κατὰ τινα μανιατικὴν παράδοσιν
φέρεται ὅτι τὸν ἐδηλητηρίασαν ἐν τῷ ἀνακτόρῳ,
ἐκδικούμενος τὴν ἐν Μάνῃ κατατρόπωσιν τῶν
βαυαρικῶν στρατευμάτων, ἅτινα εἶχον μεταβῆ
πρὸς καθυπόταξιν τῆς Μάνης, μέχρι τῆς σήμε-
ρον δὲ διασώζεται ἔσχα θρηνοῦν τὴν τύχην τοῦ
ἐν τῇ ξένῃ ἀποθανόντος Μαυρομιχάλη. Τὸ ἀλη-
θές ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτῆ εἶνε, ὅτι οὗτος ἀπέθανεν
ἐκ χολέρας, ὅπως καὶ ἄλλοι νεαροὶ Ἕλληνες δια-
μένοντες ἐν τῇ Βαυαρικῇ πρωτεύουσῃ.

Ἡ Δουκίσσα ὑπερηγάπα τὴν κόρην τῆς, μὴ
δυναμένη δὲν ἀποχωρισθῆ αὐτῆς, τὴν ἐταρίχευσε
καὶ διετήρει τὸ πτώμα τῆς εἰς τὰ ὑπόγεια τοῦ
οἴκου τῆς, ἐντὸς ὑλοσκεποῦς φερέτρου. Τοῦτο
ἐσκανδαλίζε τὸν ἀθηναϊκὸν ὄγκον, ὅστις βλέπων
παρὰ τοὺς θρησκευτικούς κανόνας τηρούμενον τὸν
νεκρὸν διὰ χημικῶν παρασκευασμάτων, ἐθεώρει
τὴν Δουκίσσαν ὡς αἰρετικὴν, ἀλλὰ ἐσέβετο τὴν
μητρικὴν στοργὴν τῆς καὶ εἰς οὐδεμίαν ἐκδήλω-
σιν προέβη ὡπως ἐν Ρώμῃ πρό τινων ἑτῶν ἐν
ὁμοίᾳ περιστάσει. Μέχρι τῆς σήμερον πολλὰ πε-
ρίεργα διηγούνται οἱ γέροντες περὶ τῆς στοργῆς,
ἣν ἔτρεφε πρὸς τὸ πτώμα ἐκεῖνο. Ἀνά πᾶσαν
πρωίαν οἱ ὑπηρεταὶ ἤναπτον ἐντὸς τοῦ ὑπογείου
ἐκείνου λαμπάδας καὶ ἀφ' οὗ τὸ σκυθρωπὸν ὑπό-
γειον ἐφωτιζέτο ἅ γιόρνο, ἡ Δουκίσσα καθή-
χετο μόνῃ τῆς, ἐν μέσῳ τῆς ἀπεριόριστου ἡσυ-
χίας, καὶ ἔζη ἐκεῖ ἐπὶ ὥρας μὲ τοὺς ἰδίους μόνον
διαλογισμοὺς ἢ ἀνεγίνωσκε τὰ σπαρακτικὰ τοῦ
Γιούγκ ποιήματα, εἰς ἃ ὁ Ἄγγλος ποιητὴς θρη-

νοῦδει τὴν προῶως τελευτήσασαν κόρην του.
Κατὰ τὸν Ἰούλιον ὁμοῦ τοῦ 1846 καὶ αὐτὴ ἡ
παρκαμυθία τῆς μητρὸς ἐξέλιπε. Μία ἐκ τῶν ἀ-
ναπτομένων λυχνιῶν παρὰ τὸ φέρετρον ἀνατρα-
πέισα μετέδωκε τὸ πῦρ εἰς τὴν οἰκίαν, μετὰ μι-
κρὸν δὲ αἱ φλόγες κατεβρόχθισαν αὐτήν. Ὁρῶν
καὶ τρέμουσα ἡ Δουκίσσα ἐξελθοῦσα εἰς τὴν ὁδὸν
Πειραιῶς ἐθεάτο τὸ πῦρ. Παρεκάλει, παρείχε
μεγάλως ἀμοιβὰς εἰς ὄντινα ἠδύνατο νὰ διασώσῃ
τὸ πτώμα τῆς θυγατρὸς τῆς. Ἀλλὰ οὐδεὶς ἐτόλ-
μα νὰ εἰσδύσῃ ἐντὸς τῶν φλογῶν καὶ νὰ ἐξαγάγῃ
τοῦ ὑπογείου τὸ κατακαῖν πλεόν πτώμα, ὅπερ
μετὰ μικρὸν ἀπετερωθῆ καὶ τοῦτο. Τότε ἡ τα-
λαίπωρος μήτηρ συλλέξασα τὴν σποδὸν τῆς θυ-
γατρὸς τῆς, τὴν ἐνεταφίασε μετὰ πομπῆς εἰς τὸ
ἐπὶ τοῦ Πεντελικοῦ κτήμα τῆς.

*

Ὁ θάνατος τῆς θυγατρὸς τῆς καὶ κατόπιν ἡ
ἀποτέφρωσις τοῦ πτώματος αὐτῆς, ἐπέδρασαν
σπουδαίως εἰς τὸν χαρακτῆρά τῆς. Τὸ νευρικόν τῆς
σύστημα ἐπαθεν ἀλλοίωσιν. Ἡρῶτο τότε νὰ ση-
ματίξῃ παράδοξα πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ ἰδεώδη,
καὶ διήλθε τῆς κεφαλῆς τῆς νὰ ὀργανίσῃ τὴν ἀ-
θηναϊκὴν κοινωνίαν κατὰ τὸ ἴδιον αὐτῆς σύστη-
μα, διὸ οἰκοδομήσασα εὐρύχωρον μέγαρον παρὰ
τὸν Ἰλισσὸν ἐκάλεε πολλοὺς ἐκ τῆς ἀθηναϊκῆς
κοινωνίας καὶ τοὺς ἀνέπτυσε τὰς θεωρίας τῆς
περὶ θρησκείας καὶ πολιτεύματος. Ἡ διακό-
σμησις τοῦ μεγάρου τῆς δὲν ἦτο πολυτελής, πα-
ρεῖχεν ὁμοῦ ὅλας τὰς ἀνάσεις καὶ ὁμοίαιζε πολὺ
πρὸς τὰς αἰθούσας τῶν Γάλλων ἀριστοκρατῶν.
Ἦσαν ἐσπέραν κυρία καὶ κύριοι μετέβαινον ἐν
τῷ οἴκῳ τῆς καὶ ἐλάμβανον τὸ τένον. Δὲν ἐζηκρι-
θώσασμεν ἱστορικῶς τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ πιστεύομεν
ὅτι ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Δουκίσσης τῆς Πλακεντίας
προσεφέρθη κατὰ πρῶτον τένον, ποτὸν ἄγνωστον
ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀποκαταστά-
σεως τῆς. Τοὺς πλείστους ὁμοῦ ἐν ταῖς αἰθούσαις
τῆς Δουκίσσης δὲν εἶκνον τὰ θείλητρα τῆς συνα-
ναστροφῆς, ἣτις ἐλάμβανε χαρακτῆρα φιλοσοφι-
κοῦ συνεδρίου, ἀλλὰ ἡ ματαιοδοξία. Ἡθελον νὰ
φαινόνται ὅτι εἶχον σχέσεις πρὸς τὴν Δουκίσσαν
τῆς Πλακεντίας καὶ ὅτι ἀπελάμβανον τῆς ἰδιαι-
τέρας αὐτῆς εὐνοίας. Διὰ τοὺς πλείστους αἱ γε-
νόμενα ἐκεῖ ὁμιλίαι ἦσαν ἀκατάληπτοι, ἀλλὰ
ἀντίεχον οἱ δυστυχησμένοι ὅλον τὸ φορτίον τοιαύ-
της συναναστροφῆς διὰ νὰ ἀκουσθῇ τὴν πρωίαν
ὅτι ἐπέρασαν τὴν ἐσπέραν τῶν εἰς τῆς Δουκί-
σης, ἐξ ἧς ἐξερχόμενοι διηγούντο μυθεύματα, τὰ
ὅποια ἐπίστευον οἱ ἀπλοῖκοι θαμῶνες τῶν καρφε-
ρειῶν τῆς ὁδοῦ Αἰόλου. Περιεργότατα διηγούν-
ται περὶ τῶν συναναστροφῶν τούτων. Εἶνε γνω-
στὸν ὅτι ἡ Δουκίσσα δὲν ἠδύνατο νὰ δεχθῇ ἀν-
θρώπους χωρὶς γάντια, οἱ δὲ ἐπισκέπται τῆς δυ-
σανασχετοῦντες εἰς τὴν ἀπαίτησιν αὐτῆ τῆς

Ἀθηναϊκὴ ἠχώ

φιλοξενούσης δεσποίνης ἔφερον καθ' ἅπασαν τὴν
νύκτα τὰς χειρίδας τῶν. Καὶ ἦτο θέαμα ἀλη-
θῶς νὰ βλέπῃ τις τοὺς κυρίους ἐκείνους μὲ τὰς
ποικιλοχρῶμους χειρίδας τῶν. Οἱ ἐν Παρισίοις
ἔμποροι ὅλα τὰ περίεργα χρώματα παλαιῶν χει-
ρίδων, ἅτινα οὐδεὶς σεβόμενος τὰς χεῖρας του ἔ-
φερεν ἐν Γαλλίᾳ, τὰ ἀπέστελλον εἰς τὴν Ἀνα-
τολήν καὶ ἐβλέπετε πλεόν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Δου-
κίσσης προγαστρονὰς κυρίους μετ' ἄκρας φιλα-
ρσκειᾶς νὰ ἐπιδεικνύσῃ χειρίδας χρωμάτων,
λίλα καὶ ἐρυθρῶν ὡς τὰ φέσια τῶν ἀγωνιστῶν,
οἵτινες ἐσύναζον εἰς τὴν αἰθούσαν τῆς Δουκί-
σης καὶ ἐπεδείκνυον ἐκεῖ εἰς τοὺς ζῆνους τὰ χρυ-
σοποικίλτα τουζουλούκια καὶ τὰς φερμέλας τῶν.
Αἱ δὲ κυρίαί; "ὦ, αἱ κυρίαί, μὲ τὰ κυανᾶ
τσαμφέσια περρηχυμένα μὲ βενετικὰς χάνδρας
καὶ κροσσούς, οὓς παρεσκεύαζον οἱ ἑλληνογρά-
πται εἰς τὰ ἀμπατζιδικὰ, φέρουσαι γόβαις κα-
ραμάντουλο, ἀκίνητοῦσαι ὡς αἰγυπτιακαὶ μού-
μαι, αἱ μὲν ἰσχναὶ ὡς αἱ ἐπτὰ ἀχαιναὶ ἀγελά-
δες τοῦ ἐνυπνίου τοῦ Φαραῶ, ἡ ὡς παυμένοι πρὸ
ἐνὸς τούλάχιστον ἔτους ὑπάλληλοι, αἱ δὲ παχεῖαι
μὲ ἐξοιδημένα πρόσωπα καὶ προτεταμένα στήθη,
ἀνήκουσαι εἰς τὴν τάξιν τῶν μαστοφόρων, ἐχα-
σῶντο ἀπὸ τῆς ἐνάργεως τῆς συναναστροφῆς.
Ὅλος αὐτὸς ὁ ἔσμος τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναι-
κῶν μετέβαινον ἐκεῖ καὶ ἔμενον ἀκίνητων, ἡ ἐλάλει
διὰ μονοσυλλάβων, ὡς οἱ κάτοικοι τῆς Πολυνησίας,
καὶ ἐραίνετο προσέχων εἰς τοὺς λόγους τῆς Δου-
κίσσης, ἐνῷ πράγματι οὐδὲν κατελάμβανεν ἐξ
ὧσων ἐφθέγγετο ἡ περίεργος γαλλὶς φιλόσοφος. Βε-
βαίως μεταξὺ τῶν κεκλημένων ὑπῆρχον καὶ μορ-
φομένοι ἄνθρωποι καὶ κυρίαί, μηδὲ ὅπως καθυστε-
ροῦσαι τῶν κυριῶν τοῦ προαστείου τοῦ Ἁγίου
Γερμανοῦ, φαναριώτισσαι καὶ ἄλλαι ἐξ Ἀγ-
γλίας ἢ Ρωσσίας κατελθοῦσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα
καὶ λαβοῦσαι τελείαν ἀνατροπὴν, ἣν εἰς μάτην
ἠὰ ζητήσετε εἰς τὰς σημερινὰς ἑλληνικὰς οἰκογε-
νεῖας, ἀλλ' ἐκ τῆς τάξεως αὐτῆς εὐαρίθμοι ἐσύ-
ναζον διότι εἶχον ἐπέλθει πρὸ πολλοῦ ρῆξις με-
ταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Δουκίσσης. Τὸ πλείστον
μέρος τῶν συγκαζουσῶν κυριῶν ἦσαν καλὰ οἰ-
κοδέσποιναί, χρησταὶ σύζυγοι, λαμπραὶ χρι-
στιαναὶ ἀλλ' οὐχὶ κυρίαί τῶν αἰθουσῶν καὶ μά-
λιστα, ὡς αἱ τῆς Δουκίσσης τῆς Πλακεντίας, ἧς
αἱ ἰδέαι περὶ συναναστροφῶν εἰς ὀλίγα μόνον μέ-
γαρα τῆς ἀριστοκρατίας τῆς Γαλλίας ὑπῆρχον,
καὶ ἐκεῖ περιωρίζαντο μεταξὺ τοῦ ἀρογογάλακτος
τῆς κοινωνίας. Ἐν τούτοις αἱ συναναστροφαι
αὗται διεφθμίζαντο μεταξὺ τῶν ἀρογογῶλων τῆς
ἀθηναϊκῆς κοινωνίας, ἣτις εἶδεν διαφόρους ἐξη-
γήσεις εἰς τὰς συγκεντρώσεις ταύτας, λύουσα
ὅλας τὰς ἀπορίας τῆς δι' ἐνός.

— Κάτι πρέχει ἐκεῖ μέσα.

[Ἐπειτα τὸ τέλος] ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΕΛΛΙΑΝΤΗΣ

Καθ' ἣν ὥραν γράφω, ἐξακολουθεῖ ἀκόμη ὁ δια-
γωνισμὸς πρὸς εἰσαγωγὴν μαθητῶν εἰς τὴν Στρα-
τιωτικὴν ὡς καὶ εἰς τὴν Ναυτικὴν Σχολὴν, καὶ ἐκ
τούτου λαμβάνων ἀφορμὴν συλλογίζομαι ἐν γενεῇ
τοὺς ἐν Ἑλλάδι διαγωνισμοὺς καὶ τὸν τρόπον καθ'
ὃν οὗτοι τελοῦνται καὶ μοι ἔρχονται ἀθροαὶ καὶ
ἀκούσαι αἱ σκέψεις καὶ αἱ ἀναμνήσεις, ὀλίγον μὲν
αἰσιδόξοι, ἀλλ' αἱ ὅποια οὔτε ἄκαιρον οὔτε ἀνωφελεῖς
ἴσως εἶνε νὰ μεταδοθῶσι σήμερον εἰς τοὺς ἀναγιώ-
στους μου. Ἴσως θὰ τοῖς ὀμιλήσω περὶ πραγμάτων
τετριμμένων καὶ πολὺ γνωστῶν εἰς αὐτοὺς· ἀλλ'
εἶνε ἐπίσης τετριμμένον ὅτι οὐδέποτε γίνεται φορ-
τικὴ ἐπαναλαμβανόμενη μία ἀλήθεια...

Εἶνε παλαιὰ ἡ ἐποχὴ ἀφ' ἧς ἐμνήθην εἰς τὰ μυ-
στήρια τῶν διαγωνισμῶν. Τὴν πρώτην φορὰν ποῦ
ἦλθα εἰς τὰς Ἀθῆνας, —εἶνε δέκα ἔτη τώρα— ἐτα-
ξείδευα ἐν συντροφίᾳ τριῶν μου φίλων νεαρῶν, οἱ
ὅποιοι ἐπρόκειτο νὰ δώσουν ἐξετάσεις εἰσαγωγικὰς
διὰ τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων. Οἱ
δύο ἦσαν ἐκ τῆς ἐπαρχίας μου, ὁ ἄλλος ξένος, ἀλλὰ
καὶ οἱ τρεῖς συμμαθηταὶ μου. Ἐξ ὅλων τότε ὅσοι
εἶχον κλίσιν καὶ ἐπιθυμίαν νὰ γίνοντο στρατιωτικοί,
αὐτοὶ μόνον ἀπῆρχοντο νὰ διαγωνισθῶσι, διότι αὐ-
τοί, καθὼς ἐλέγετο μεταξὺ τῶν μαθητῶν μετ' αἰ-
σθημάτων ὄχι ἀμυγῶς ζηλοτυπίας, εἶχον τὰ περισ-
σότερα μέσα. Τοῦτο ἤρκεισε νὰ μοι δώσῃ τὴν πρῶ-
την νύξιν καὶ νὰ με διαθέσῃ ὄχι πολὺ εὐμενῶς πρὸς
τοὺς διαγωνισμοὺς, ἀφ' οὗ δύο ἄλλοι συμμαθηταὶ
μου, οἱ ὅποιοι καὶ ἱκανότερα εἶχον μεγαλύτεραν
καὶ παράστημα στρατιωτικώτερων, δὲν ἐτόλμων νὰ
λάθωσι μέρος εἰς αὐτούς.

— Τί, γὰρ νὰ ποτύχωμε καὶ νὰ πᾶν χαμένα τὰ
ἔξοδα; μοὶ ἔλεγον. Ἄς μείνωμε φέτος ἔτσι καὶ τοῦ
χρόνου βλέπομε. Ποῖος ξέρει πῶς ἔρχονται τὰ
πράγματα!

Αὕτη δὲ ἦτο ἡ γνώμη καὶ ἡ φράσις χωρὶς ἄλλο
τῶν πατέρων τῶν, οἱ ὅποιοι ἠλπίζον πάντοτε εἰς
ταχεῖαν τινα κυβερνητικὴν μεταβολήν, μέλλουσαν
νὰ περιβάλῃ τοὺς ἀντιπολιτευομένους δι' ἰσχύος
παντοδυνάμου, τὴν ὅποιαν μόνον οἱ ἐχθροὶ τῶν εἶ-
χον τότε...

Εἰς τὰς Ἀθῆνας εὐρίσκειτο εἰς παλαιὰς οἰκογε-
νεακὰς μὲς φίλος, ὁ κ. Β, ἀνώτερος λειτουργὸς
τοῦ Κράτους ὁ μακαρίτης καὶ κοινῶς θεωρούμενος
ὡς εἷς τῶν τιμιωτέρων καὶ ἠθικωτέρων ἀνθρώπων
τῆς ἐποχῆς. Ἐσύστησα πρὸς αὐτόν, καθ' ἧς εἶχα
ὀδηγίαν, τοὺς τρεῖς φίλους μου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἐσύ-
στησεν εἰς τὸν γαμβρὸν του, τὸν κ. Δ., καθηγητὴν
Γυμνασίου καὶ μέλος τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς
παρὰ τῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων, ὡς ἐκ τούτου δὲ
προγυμναστὴν περιζήτητον τῶν ὑποψηφίων. Περὶ
τοῦ κ. Δ. ἐλέγετο ὅτι ἦτο τρομερὸς ἄνθρω-
πος καὶ ὅτι καὶ μέλος τῆς ἐπιτροπῆς ὅταν δὲν
ἦτο, κατώρθωνε πάντοτε νὰ εἰσάγῃ τοὺς μαθητὰς του.

— Μὰς εἶπαν ὅτι τὸ κάμνει ζήτημα φιλοτιμίας
—μοὶ ἔλεγον οἱ φίλοι μου— καὶ καθὼς ἔχει δυνατὰ
μέσα δὲν του γλυτόνει ἕνας, φθάνει νὰ ὑπάρχῃ θέ-
σις κενή. Ἐμεῖς ἔχομε βέβαια δικὸν μὲς τὸν

Ἵπουργό, ἀλλὰ γιὰ τὸ σίγουρο πρέπει νὰ πάρωμε καὶ τὸν κ. Δ.

Καὶ τὸν ἐπῆραν πράγματι νὰ τοὺς προγυμνάσῃ τὰς ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι ἐμμεσολάβουν μέχρι τῶν ἐξετάσεων, ἀντὶ τοῦ ὑπερόγκου χρηματικοῦ ποσοῦ, τὸ ὅποιον ἀπῆρθε καὶ τὸ ὅποιον, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος καὶ τῆς εὐκάλου διδασκαλίας, ἦτο προφανῆ καὶ καθαρά δωροδοκία. Τὴν ἰδέαν αὐτὴν συγκεκαλυμμένως πῶς μεθ' ὄλον τὸ νεαρόν τῆς ἡλικίας μου, ἐτόλμησα, ἐνθυμούμαι, νὰ ὑποβάλω εἰς τὸν φίλον μας κ. Β, τὸν ὅποιον ἐσυνείθισα νὰ θεωρῶ κριτήριον τιμῆς καὶ ἠθικῆς. Ἀλλὰ τὴν ἐξερευνηθεῖσαν συνείδησίν μου καταπράυνεν ὁ ἀξιὸς ἄνθρωπος ἀναπτύξας μοι — Θεὸς σχωρῆσ' τον! — μίαν θεωρίαν περὶ συναγωνισμοῦ καὶ ἰσχυρισθεῖς μεταξὺ τῶν ἄλλων — ζήτημα συνηθείας, οἰκογενειακῶν ἀναγκῶν, ἐπιστημονικῆς ἀξίας κτλ. — ὅτι προκειμένου νὰ ἐπιδιώξωσι θέσιν ἐν τῇ Σχολῇ πολλοὶ ἰσάκις ἱκανοὶ διὰ καρποφόρου διδασκαλίας, ἔπρεπε νὰ προτιμηθῶσι κατ' ἀνάγκην οἱ πλουσιώτεροι καὶ διὰ τοῦτο εἶχον σιωπηλῶς παραδεχθῆ τὰ ὑπέρογκα ἐκεῖνα διδάκτρα, τὰ ὅποια μόνον οἱ τελευταῖοι ἐδύναντο νὰ πληρώσουν εἰς τὸν προγυμναστήν, λαμπρὸν καὶ τιμιώτατον καθηγητήν, ὡς δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχω κριμίναν περὶ αὐτοῦ ἀμφιβολίαν κτλ. κτλ.

Προσεπάθησα νὰ πεισθῶ εἰς τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα καὶ ἤρχισα νὰ βοηθῶ τοὺς φίλους μου εἰς τὰς ἐνεργείας των. Τραχάματα δεξιᾶ-ἀριστερᾶ, βουλευτά, συγγενεῖς, φίλοι, συστάσεις, γράμματα, μνημόματα, μπιλιετικά ἐδωκαν κ' ἐπῆραν. Εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἔμαθα τοὺς δρόμους καὶ τὰ σπῆτιτα σχεδὸν ὅλα τῶν Ἀθηνῶν. Αἱ θέσεις ἦσαν ὀλίγαι, οἱ νεαροὶ ὑποψῆφοι πολλοὶ καὶ ὁ ἀγὼν σκληρότερος, λυσσασδέστερος, ἀφ' ὅσον τὸν ἐκρυπταζόμεθα. Ἐπὶ τέλους ὁ πρῶτος καὶ ἴσως κυριώτερος σκόπελος παρεκάρθη. Κατὰ τὴν ἱατρικὴν ἐξέτασιν ἐγένοντο δεκάτοι καὶ οἱ τρεῖς ἰδικοί μας, ἂν καὶ εἰς ἱατρὸς δὲν ἦτο πολὺ εὐμενῆς, ἔνεκα οἰκογενειακῶν λόγων, πρὸς ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ οἱ τρεῖς δὲ ἔχι ὀλιγώτερον στενωθώρακες πολλῶν ἀπορριφθέντων, ὡς σωματικῶς ἀνίκανων. Ἀλλὰ μήπως καὶ κατὰ τὴν ἐξέτασιν εἰς τὰ μαθήματα ἐκ τῶν τριῶν δὲν ἐπέτυχον οἱ δύο, οἱ περισσότερον στενωκέφαλοι, ἂν ἔχι ἄλλων ἀποτυχόντων, ἀλλὰ τοῦλάχιστον τοῦ τρίτου, νέου εἰς ἄκρον εὐφυοῦς καὶ ἐπιμελοῦς, ἀπορριφθέντος μόνον διότι ὁ βουλευτῆς τῆς ἐπαρχίας μας, — καθὼς ἐμάθωμεν κατόπιν, ἄλλως θὰ προσλαμβάνετο τὸ κακὸν — δὲν ὠμίλει καὶ περὶ αὐτοῦ (νέα σημασία τοῦ ὀμιλῶ) μετὰ τῆς ἔσεως, μετὰ τῆς ὁποίας ὠμίλει καὶ περὶ τῶν δύο ἄλλων;

Ὁ κ. Δ ἐφάνη ἐπὶ τούτῳ ἀπαρηγόρητος. Ἀλλὰ μᾶς διεβεβαίωσε λόγω τιμῆς ὅτι ἕνας ἀκόμη νὰ ἐπρόκειτο νὰ μῆ, αὐτὸς θὰ ἦτο χωρὶς ἄλλο ὁ ἀτυχῆς φίλος μας. Δὲν ὑπῆρχε θέσις, βλέπετε...

*

Εἶδα ἔκτοτε πῶς γίνονται οἱ διαγωνισμοὶ ἐν Ἑλλάδι. Ἀπὸ τὴν πλησίον δὲν ἔλαθα ἀφορμὴν καὶ τὸ θάρρος νὰ παρακολουθῶ ἄλλον, ἀλλὰ μακρόθεν εἶδα καὶ παρακολούθησα πολλούς. Μερικῶν μάλιστα — ὡς τοῦ περυσικοῦ τῶν Δοκίμων, ἃ ἐνθυμῆ-

σθε, καὶ μερικῶν Πανεπιστημιακῶν, — ἡ νοθεῖα ἐξωθεῖτο μέχρι σκανδάλου πολυκρότου, τὸ ὅποιον καὶ ἄκων εὐρίσκειτο τις ἐξηραγκασμένος νὰ παρακολουθῆ καθημερινῶς εἰς τὰς ἐφημερίδας· φαντάζεσθε δὲ πλέον πόσον πρέπει νὰ εἶχε προχωρήσῃ ἡ διαφθορά, ὥστε νὰ ἐκτραπῆ σκάνδαλον, εἰς κοινωνίαν παρὰ τῆ ὁποῖα δὲν παρτηροῦνται καὶ πολὺ, ὡς ἐκ τῆς συνηθείας πλέον, αἱ καταχρήσεις. Ἐν ᾧ ἀπεναντίας ὁ διαγωνισμὸς, ὁ προωρισμένος νὰ καταστήσῃ ὅσῳ τὸ δυνατόν γλυκύτερον, εἰρηνικώτερον, ἀνθρωπινώτερον τὸν σκληρὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, — εἶνε καὶ δὲν δύναται παρὰ νὰ εἶνε θεσμὸς κοινωνιῶν προηγμένων, ἐχουσῶν ἀκμαῖον τὸ ἠθικὸν συναίσθημα. Παρ' αὐταῖς ἡ ἱκανότης, ἡ ἀληθῆς ἀξία, εἶνε τὸ μόνον στοιχεῖον ἐπιλογῆς, ὡς θὰ ἔλεγε τις δαρβινίζων, εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν τὸν αὐστηρὸν καὶ δίκαιον, ὁ μόνος λόγος ἐπιτυχίας καὶ προτιμήσεως· μεταξὺ δὲ δύο ἢ περισσοτέρων ἰσάκις ἱκανῶν, κατὰ τὴν κρίσιν τὴν ἀνθρωπίνην, καλεῖται ἐκεῖ νὰ ποφασίσῃ ὁ κληρὸς, ὥστε μόνον κατὰ τῆς Τύχης νὰ ἔχη παράνομον ὁ ἀδικηθεῖς. Ἐκ τούτου καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι αἱ προσυλάξεις καὶ τὰ πολὺπλοκα μέσα δι' ὧν ἀποτρέπεται μὲν ἀσφαλῶς πᾶσα κατάχρησις — διότι παντοῦ εἶνε πιθανὸν νὰ εὐρεθῶσιν ἐλαστικαὶ συνειδήσεις, — ἐπιζητεῖται δὲ ἡ ὅσα τὸ δυνατόν ἀκριδῆς καὶ λεπτὴ ἐκτίμησις τῆς ἱκανότητος τῶν διαγωνιζομένων.

Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν ὅπως ὅλα καὶ ὁ διαγωνισμὸς εἶνε μία ἐπίφασις, μία μίμησις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἄνευ βάθους, μία κωμωδία καὶ οὐδὲν πλέον. Ἐχομεν εἰσχαγγεῖ καὶ παραδεχθῆ τὸν θεσμὸν σχεδὸν γενικόν· διαγωνισμὸς εἰς τὰς Στρατιωτικὰς Σχολὰς, διαγωνισμὸς εἰς τὴν Διπλωματίαν, διαγωνισμὸς εἰς τὰ Λύκεια, διαγωνισμὸς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον δι' ὑποτροφίας, διαγωνισμὸς διὰ δημοσίας θέσεις, διαγωνισμὸς παντοῦ· ἔχομεν νομοθετηθεῖσα διατάγματα ἐπ' αὐτῶν ἀλλεπάλληλα· ἔχομεν παραδεχθῆ ὅλας ἐκεῖνας τὰς λεπτομερείας τῶν ξένων, ἔχομεν ἀπομιμηθῆ ὅλα τὰ μέτρα, τὸ πολὺπλοκον σύστημα τῆς βαθμολογήσεως, τὰς διατυπώσεις, τὰ μονογραφημένα χαρτὰ μετὰ τὰ καλύμματα τὰ ἐπικολλώμενα εἰς τὸ μέρος τοῦ βαθμοῦ (*) καὶ τῆς υπογραφῆς τοῦ μαθητοῦ... Ἀλλὰ πόσον τηρεῖται ἡ οὐσία εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς ποικίλους καὶ πολυπούμους διαγωνισμοὺς! Ἀλλὰ πόσον ἐκπληροῦνται τὰ νόμιμα! ἀλλὰ τί μὲν χρειάζονται αἱ λεπτομέρειες τῆς βαθμολογήσεως, ὅταν βαθμολογῆται πᾶν ἄλλο ἐκτὸς τῆς ἱκανότητος· ἀλλ' εἰς τί χρησιμεύουν οἱ μηχανισμοὶ καὶ τὰ καλύμματα, ὅταν ὑπάρχῃ πολλῶν μεταξὺ τῶν μαθητῶν καὶ τῶν καθηγητῶν συνεννόησις περὶ τοῦ συνήματος, ἀδιοράτου σημείου, τὸ ὅποιον προσθέτει μὲ

(*) Καλύπτουσι τὸ μέρος τοῦ βαθμοῦ διὰ νὰ μὴ ἐπιβραβεύεται οὕτε νὰ ὀδηγῆται ὁ εἰς καθηγητῆς ἀπὸ τὴν βαθμολογίαν τοῦ ἄλλου. Ἀλλὰ καὶ ἡ συνετῆ αὐτῆ προφύλαξις ἔδωκε παρ' ἡμῖν ἀφορμὴν νὰ ἐξελεγχθῆ ἡ εὐσυνειδήσια τῶν καθηγητῶν μας, βαθμολογούντων κατὰ συμπαιθείας καὶ ἀντιπαθείας, ἀφ' οὗ ἐπὶ τῶν αὐτῶν γραπτῶν εὐρέθη πολλῶν ὁ ἀνώτερος βαθμὸς παραπλῆρως τοῦ κατωτέρου· ἐνῶ ἂν οἱ βαθμοὶ ἦσαν φανεροί, θὰ ἐπρόσεγον βέβαια οἱ κύριοι αὐτοὶ νὰ μὴ καταστήσουν τὸσῶν μεγάλῃν καὶ σκανδαλώδη τὴν διαφορᾶν. Α.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΩΝ ΡΙΠΙΔΙΩΝ

Παράδοσις ἱστορικὴ, παραδεκτὴ γενομένη ἴσως διὰ τὸ ἀνυπόστατον αὐτῆς, ἀποδίδει τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ ῥιπιδίου εἰς τὴν κόμησσαν Κορισάνδην Ἀνδουίνου, περίφημον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς ἐπὶ Ἐρρίκου Δ' τῆς Γαλλίας, ἐνῶ τὸ ῥιπίδιον εἶνε πολὺ ἀρχαιότερον.

Τῶν θερμῶν κλιμάτων οἱ κάτοικοι ὑπῆρξαν οἱ κατὰ πρῶτον μεταχειρισθέντες τὰ ῥιπίδια, ὅπως ἀερίζωσιν ἢ ἀερίζωνται. Διέφερον δὲ μόνον κατὰ τι τῶν σημερινῶν, τὰ ῥιπίδια τῶν χρόνων ἐκείνων. Οἱ Αἰγύπτιοι π. χ. μετεχειρίζοντο τὸ ῥιπίδιον, ὡς δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τῶν ἐν Θήβαις τάφων, ὅπου οἱ βασιλεῖς παραίστανται, ἔχοντες κύκλω των δούλους φέροντας ῥιπίδια, τὸ δὲ σχῆμα αὐτῶν ἦτο ἡμικυκλικὸν ἔχον λαβὴν ἐν τῷ κέντρῳ (Εἰκ. 2. Σχ. 1). Τὸ αὐτὸ σχῆμα ἔχει καὶ τὸ ῥιπίδιον τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Περσῶν, τῶν Ἀράβων, ἐν χρήσει εἰς τὰς θρησκευτικὰς τελετάς, ὅπως προσυλάττη τὰς προσφοράς, ἐκ τῶν προσβολῶν τῶν ἐντόμων καὶ τοῦ κοινοροῦ. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα τοῦ κισσοῦ καὶ τῆς ἀμπέλου τὰ φύλλα τὰ περιτυλίσσοντα τοὺς θύρσους τῶν μαϊνάδων καὶ τῶν ἱερέων τοῦ Βάκχου, ἐχρησίμευον ὄχι μόνον ὡς σύμβολον, ἀλλὰ καὶ ὅπως σκιαζῶσι καὶ δροσίζωσι τοὺς φέροντας. Τὸ ῥιπίδιον ἦτο γνωστὸν καὶ εἰς τοὺς Ἰνδοὺς, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ χρῆσις αὐτοῦ εἰσήχθη ἐκ τῆς Κίνας. Εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, ὅπου πᾶσα χρῆσις ἐφεύρεσις ἀναφέρεται συνήθως ὡς παράδοσις, διηγούνται ὅτι θυγάτηρ ἰσχυροῦ μανδραρίνου Κον-Σι ὀνομαζομένη, ἀναγκασθεῖσα ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος ν' ἀραιρέσῃ τὴν προσωπίδα τῆς, κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν φανῶν, καὶ θέλουσα νὰ δροσίσῃ τὸ πρόσωπόν τῆς ὑπὲρ ὁ νόμος τὴν ἡνάγκασε νὰ κρατῆ κεκρυμμένον, ἐκίνησε τὴν προσωπίδα τῆς τὸσον ταχέως καὶ τὸσον πλησίον τοῦ προσώπου τῆς, ὥστε οἱ περιεστῶτες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διακρίνωσι τὴν φυσιογνωμίαν τῆς. Ὅλοι αἱ Κινέζαι, αἱ ἔχουσαι προσωπίδας, ἐμίμηθησαν τὸ παράδειγμα τῆς καὶ τὸ ῥιπίδιον ἐφευρέθη. Καὶ ὅμως οἱ ἱστοριογράφοι τῆς χώρας ἐκείνης ἀναφέρουσι τὴν χρῆσιν τοῦ ῥιπιδίου εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Βου-Βάγκ, συγχρόνου τοῦ Παμασῆ Β', ὅστις ἐβασίλευεν εἰς τὴν Αἴγυπτον κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα π. Χ. Ἄλλως δὲ τὸ Τσέου-Λί γραφὸν χίλια ἔτη π. Χ. ἀναφέρει περὶ ῥιπιδίου. Τὰ κινεζικὰ ῥιπίδια κατασκευάζοντο ἐκ φύλλων ροίνικος, ἐκ καλάμου, μετὰξῆς, ἢ δὲ λαβὴν διέφερον ἀναλόγως τοῦ προσώπου τοῦ φέροντος αὐτὸ (Εἰκ. 2, σχ. 2) Εἰς τὰς Ἰνδίας τὰ πρῶτα ῥιπίδια κατὰ μίμησιν ἐκείνων, δὲν ἦσαν εἰμῆ φύλλα ροίνικος στολισμένα διαφοροτρόπως διὰ

τρόπον ἐκεῖ ὁ μαθητῆς διὰ νὰ ὀδηγηθῆ ὁ καθηγητῆς καὶ νὰ θέσῃ τὸν πρῆπον τὰ βαθμὸν!! Καὶ ἄνευ τύψεως ὄλ' αὐτὰ οὐδεμίαν, ἄνευ συναίσθησεως τῆς ἀδικίας καὶ τῆς ἀτιμίας, ἀπὸ τῶν μικρῶν μέχρι τῶν μεγάλων, τὸσον, ὥστε νὰ ὑποβάλλωσι καταγῶνδεις παραιτήσεις οἱ ἐξετάζοντες καθηγηταὶ ἢ ἐφοροεῖς τὴν ἐλαχίστην καὶ εὐλαβεστέραν περὶ ἐλαστικότητος παρατήρησιν καὶ νὰ ἔχετε καὶ ἕνα κ. Β. τὸν τιμιώτερον καὶ ἠθικώτερον ἄνθρωπον τῆς ἐποχῆς, νὰ σας κάμνῃ θεωρίας διὰ νὰ τοὺς δίκαιολογήσῃ!...

Φέτος, καθὼς λέγεται γενικῶς καὶ δὲν ἔχω λόγον νὰ μὴ το πιστεύσω, εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Ἑλλήνων γίνονται αἱ εἰσιτήριοι ἐξετάσεις αὐστηραὶ καὶ ἄνευ ἀδικίας· ὅτι δὲ οὕτω διεξήχθησαν καὶ εἰς τὴν τῶν Δοκίμων, ἐγγυαται ἡ παρουσία τῆς Α. Β. Υ. τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου, ὡς προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἀλλ' αἱ σπάνια ἐξαιρέσεις δὲν ἀποτελοῦν κανόνα, εἶνε δὲ βέβαιον ὅτι οἱ ἄλλοι ἐν ἄλλοις κλάδοις καὶ ἐν ἄλλοις χρόνοις διαγωνισμοὶ ἔγειναν καὶ γίνονται ὅπως περιγράφονται ἀνωτέρω. Τὸ κακὸν εἶνε βαθύ, ῥιζικόν, ἐγκείμενον εἰς αὐτὴν μας τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀνατροφὴν, σύμπτωσις δὲ ἀξιοπεριέργου θὰ εἶνε, ὅπως παραδείγματος χάριν φέτος, νὰ γίνων διαγωνισμοὶ διαφορετικοὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα τὰ γινόμενα καὶ συνειθιζόμενα παρ' ἡμῖν. Ὅταν τὰ κακὰ διορθωθῶσι καὶ μὲ τὸν καιρὸν γίνωμεν καὶ ἡμεῖς σχετικῶς εὐσυνειδητοὶ — ἂν θὰ γίνωμεν ποτέ, ὅπως πηγαίνομεν! — τότε θὰ γίνωνται καὶ τίμοι διαγωνισμοί, εἰς τοὺς ὁποίους αἱ ἀδικίαι θὰ εἶνε ἐξαιρέσεις. Ἐως τότε πρέπει νὰ ὑπομένωμεν καὶ νὰ προσυλαττώμεθα, νὰ προσυλαττώμεν δὲ καὶ τοὺς ἰδικούς μας ὅταν ἔχουν τὰς ιδέας μας, διότι δὲν ὑπάρχει, νομίζω, σκληρότερα ἀπάτη καὶ οἰκτροτέρα κωμωδία ἀπὸ ἕνα διαγωνισμὸν, διὰ τὸν μὴ θέλοντα νὰ λάθῃ μέρος εἰς τὴν κωμωδίαν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸν διαγωνισμὸν.

Ἡ κωμωδία τῶν Ἐξετάσεων, περὶ τῆς ὁποίας σὰς ἔγραφα πρὸ τινος, εἶνε ἄθωα παραβαλλομένη πρὸς αὐτὴν. Εἰς τὰς Ἐξετάσεις πρόκειται περὶ ἐπιδείξεως τοῦ διδασκάλου, περὶ ἐνὸς βαθμοῦ, διακρίσεως ἀκινδύνου, ἢ τὸ πολὺ περὶ ἀπολύσεως ἢ προδιδομένου ἀπὸ τάξεως εἰς τᾶξιν ἐνὸς ἀνικάνου, χωρὶς οὐσιωδῶς νὰ ζημιωθῆ καὶ ὁ ἱκανός, ἐπίσης τέλος πάντων προδιδομένος. Ἀλλ' εἰς τὸν διαγωνισμὸν τὸ πρᾶγμα διαφέρει πολὺ. Εἶνε ὠρισμένοι αἱ θέσεις, πρόκειται δὲ νὰ προτιμηθῶσι καὶ νὰ εἰσελθῶσι εἰς μέλλον ὄλιγοι, νὰ αποκλεισθῶσι δὲ καὶ νὰ ζητήσων ἄλλο ἐπαγγελμα πολλοί. Ἡ συνείδησις εἰς τὸν σκληρὸν τούτον ἀγῶνα δὲν ἱκανοποιεῖται ἢ ὅταν ἡ ἱκανότης καὶ ἡ ἀξία ἀποτελῆ, ὡς ἔλεγον, τὸν μόνον λόγον τῆς προτιμήσεως, ἐπὶ τοιαύτης δὲ τινος ἠθικῆς ἀρχῆς στηρίζεται ὁ ἐλεύθερος θεσμὸς τῶν διαγωνισμῶν. Ἀλλ' εἶνε διὰ τοῦτο ἀλγεινότερος ὁ ἐξερευθισμὸς καὶ πικρὰ ἡ ἀγανάκτησις, ἢ ὁποῖα καταλαμβάνει πάντα ἔχοντα κάποιον ἠθικὸν συναίσθημα, ὅταν ἀποκαλύπτῃ ὅτι ἡ πανουργία καὶ ἡ συναλλαγὴ ἀντικαθιστᾶ τὴν ἱκανότητα, μεθ' ὄλην τὴν ἐπίφασιν τὴν ἀπατηλὴν τῆς χρηστότητος, τῆς νομιμότητος, ὑπὸ τὴν ὁποῖαν παίζεται παρ' ἡμῖν ἡ κωμωδία, ἢ τις ἐπιγράφεται Διαγωνισμὸς.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

κεντημάτων, πτερῶν χρωματιστῶν κτλ. εἰς ἃ προσήρμοζον πλαγίως λαβὴν (Εἰκ. 2, σελ. 3).

Ἐν Ἀσίᾳ ἄλλως πάλιν εἶχον τὰ τοῦ ῥιπιδίου. Ἐκεῖ κατασκευάζοντο ἐκ πτερῶν ταῶν (Εἰκ. 2, σελ. 4). Τὰ ῥιπίδια ταῦτα ἐχρησίμευσαν βεβαίως ὡς ὑπόδειγμα εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες κατασκευάζον τὰ ῥιπίδιά των ἐκ φύλλων πλατάνου καὶ κλάδων μύρτου. Τὸ σχῆμά των δὲ εἶναι ὁμοίον πρὸς τὸ πᾶνκα τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς, εἶδος μεγάλου ῥιπιδίου, ἐξηρημένου ἀπὸ τῆς ὀροφῆς τῆς οἰκίας, ὅπερ ὑπηρετῆς κινεῖ διὰ σχοινίου κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος.

Αἱ ῥωμαῖαι ματρόναι παρεδέχθησαν ταχέως ῥιπίδια δύο εἰδῶν. Ἄλλα ἐκ πτερῶν στρουθοκαμήλων ἢ ταῶν (flabella) καὶ ἄλλα ἐξ ὑράσματος τετωμένου ἐπὶ σκνίδος λεπτῆς (tabella). Δέσποινα ῥωμαῖα οὐδέποτε ἐξήρητο ἄνευ δούλης καλουμένης flabellifera, ἥς ἡ μόνη ἐργασία ἦτο νὰ κινή τὸ ῥιπίδιον περὶ τῆς δεσποίνης τῆς (Εἰκ. 1). Ἡ ἐφεύρεσις τοῦ συγχρόνου ῥιπιδίου, τοῦ διπλωμένου, τοῦ πολυπτύχου, εἶναι πολὺ μεταγενεστέρα. Ἐν Κίνᾳ μάλιστα ἀναφέρεται μόνον κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα μ. Χ. καὶ μάλιστα ὡς ξένη ἐφεύρεσις, ὥστε δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι εἰς ἄλλην χώραν ἦτο κατὰ πρῶτον ἐν χρήσει, εἰς Ἰαπωνίαν ἴσως.

Δὲν γνωρίζομεν ἂν αἱ γυναῖκες μετεχειρίζοντο τὸ ῥιπίδιον ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς ῥωμαϊκῆς αυτοκρατορίας κατὰ τὸ 476 μέχρι τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος· οἱ συγγραφεῖς οὐδὲν ἀναφέρουσι περὶ τούτου. Εἶναι ὅμως βεβαίον ὅτι ἦτο ἐν χρήσει εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου οἱ διάκονοι ἐκίνουν ῥιπίδια περὶ τὸν βωμὸν ἵνα ἀποδώκουν τὰς μυίας κατὰ τὴν ὥραν τῆς λειτουργίας. Κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα ἤρξατο ἡ χρῆσις νέου σχήματος ῥιπιδίου ὁμοιάζοντος πρὸς μικρὰν σημαίαν (Εἰκ. 2, σελ. 5). Κατὰ τὸν δέκατον τρίτον μετὰ τὰς σταυροφορίας, εἰσήχθη ὀριστικῶς τὸ ῥιπίδιον εἰς Εὐρώπην ὡς στολισμὸς τῶν γυναικῶν. Αἱ θερμαὶ γῶραι, ὡς ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Ἰταλία, τὰ παρεδέχθησαν ἀμέσως. Ἐν Γαλλίᾳ ὅμως ἀναφαίνεται μόνον κατὰ τὸν δέκατον ἑκτὸν αἰῶνα, ὅτε Ἰταλοὶ κομμωταὶ ἐλθόντες μετὰ τῆς Δίκα-

Εἰκ. 1 — Ῥωμαῖα δούλη κινεῖ τὸ ῥιπίδιον, κατὰ τὴν εἰκόνα ἀρχαίου ἀγγείου

τερίνης τῶν Μεδίκων, ἐγενίκευσαν τὴν χρῆσιν τοῦ ῥιπιδίου εἰς τὴν αὐτὴν τῆς Γαλλίας. Μετεχειρίσθησαν τότε τὸ πολυπτύχον ῥιπίδιον τῶν ἡμερῶν μας (Εἰκ. 2, σελ. 6). Ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ' καὶ ΙΕ' τὸ ῥιπίδιον κατέστη τὸ ἀναπόφευκτον συμπλήρωμα πάσης κομψῆς γυναικείας στολῆς. Ἡ τιμὴ του ἐκυμαίνετο τότε ἀπὸ 15 δηναρίων μέχρι 300 φράγκων. Τὰ ὠραιότερα ζωγραφήματα, ὁ καλλιτέρας χάρτης τῆς Κίνας, τὸ λεπτότερον ὑφάσμα τῆς Φλωρεντίας, πολυτιμοὶ λίθοι, ἀδάμαντες ἐχρησίμευσαν πρὸς στολισμὸν καὶ αὐξήσιν τῆς τιμῆς τῶν ῥιπιδίων. Καὶ σήμερον ἀκόμη ὑπάρχουσι συλλογὴς ῥιπιδίων, ζητούντες ἀπλήστως ῥιπίδια τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος, ζωγραφηθέντα ὑπὸ τοῦ Boucher, τοῦ Le Brun καὶ τῶν μαθητῶν του. Ἐπὶ Λου-

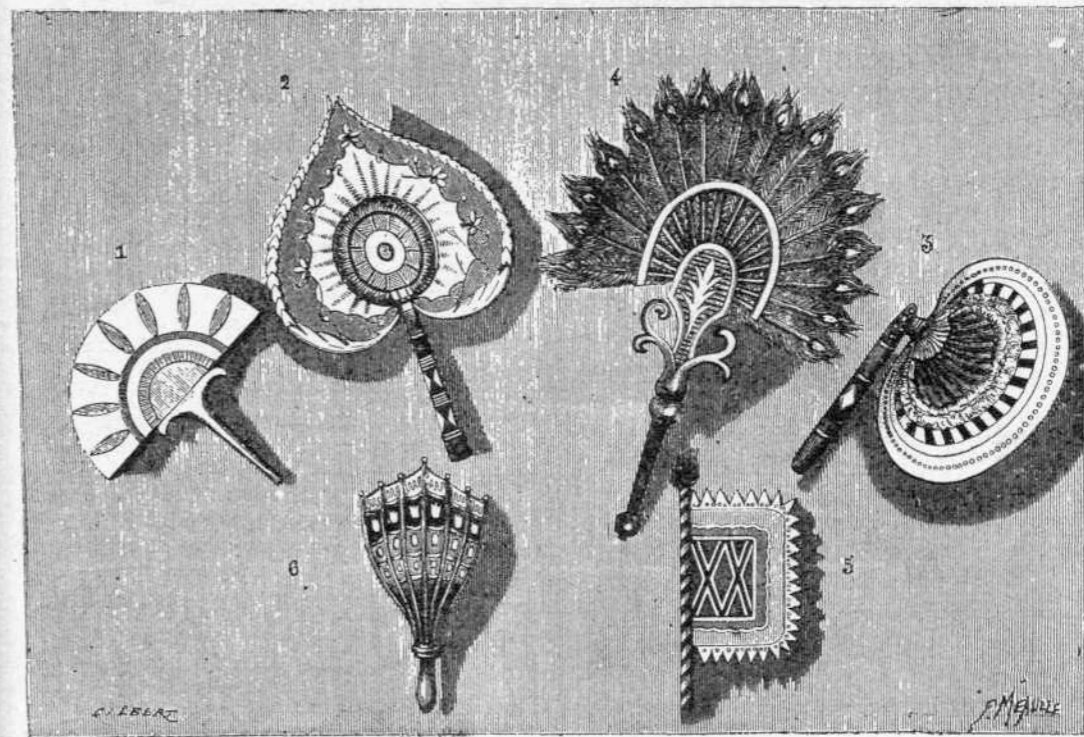
δοβίκου ΙΣ' ὑπῆρχον ἐν Παρισίῳ περὶ τοὺς 130 κατασκευαστὰ ῥιπιδίων, πρῶτης τάξεως. Ὁ ἀριθμὸς ἐμφανίζει τὴν σημασίαν τῆς βιομηχανίας ταύτης. Αἱ ῥάβδοι τῶν ῥιπιδίων ἦσαν τότε ὄχι περισσότεραι τῶν 12 ἢ 14. Μετὰ ταῦτα ἀνεφάνη τὸ ἐκ γάζης ῥιπίδιον, μικρὸν καὶ στολισμένον διὰ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν στιγμάτων. Τὴν σήμερον τὸ ῥιπίδιον ἔχον 18—20 ῥάβδους σύγκειται ἐκ δύο διαφορετικῶν μερῶν, ἃ τινὰ δὲν κατασκευάζει ὁ αὐτὸς τεχνίτης. Τὰ μέρη ταῦτα εἶναι ὁ σκελετὸς καὶ τὸ φύλλον τοῦ ῥιπιδίου. Δὲν φαντάζεται δὲ κανεὶς διὰ πόσων

χειρῶν διέρχεται μέχρις οὐ φθάσῃ εἰς τὸν τελευταῖον τεχνίτην. Ὁ σκελετὸς σύγκειται ἐκ τῶν λεπτῶν ῥάβδων αἵτινες σχηματίζουν τὸ κάτω μέρος τοῦ ῥιπιδίου καὶ τῶν κυρίως ῥάβδων, αἵτινες προστατεύουσι τὸ ῥιπίδιον ὅταν εἶναι κλειστὸν. Αἱ ῥάβδοι αὗται ἐξ ὀστέου, κέρατος ἢ ξύλου, κόπτονται κατὰ πρῶτον διὰ πρίονος ὑπὸ ἰδιαιτέρου ἐργάτου, οὗτος τὰς παραδίδει εἰς ἄλλον ἐργάτην ὅστις ταῖς δίδει τὸ ὠρισμένον σχῆμα διὰ τῆς ρίνης. Αἱ δύο αὗται ἐργασίαι γίνονται διὰ μηχανῆς ἢ διὰ τῆς χειρὸς. Ὁ σκελετὸς μεταβαίνει μετὰ ταῦτα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ χαράκτου, τοῦ γλύπτου, τῶν διαφόρων τέλους τεχνιτῶν, καὶ μετέπειτα ἀποστέλλεται εἰς τὸν κατασκευαστὴν τῶν ῥιπιδίων. Οὗτος θέτει κατὰ πρῶτον βελόνην με-

τάλλου ἧτις διέρχεται τὴν ρίζαν ὅλων τῶν ῥάβδων καὶ συγκρατεῖ αὐτάς. Τὸ φύλλον ἀπλοῦν ἢ διπλοῦν γίνεταί ἐκ λεπτοτάτου δέρματος, ὑφάσματος μεταξωτοῦ, γάζης, τριχάπτου, χάρτου κλπ. Εἰς τὰ χάρτινα προσθέτουσιν ἔσωθεν δερμα λεπτότατον. Μετὰ ταῦτα τὸ φύλλον στολίζεται διὰ χρωμολιθογραφίας ἢ χρωματίζεται ἀπ' οὐ πρῶτον λιθογραφηθῆ, ἢ τέλος ζωγραφίζεται ὑπὸ ἐιδικοῦ ἐργάτου. Ἡ τέχνη αὕτη μεγάλως ἀνεπτύχθη ἐσχάτως ἐν Γαλλίᾳ καὶ τοῦτο διότι διδάσκεται εἰς πολλὰ σχολεῖα κορασίων. Τὸ φύλλον διὰ νὰ διπλωθῆ τίθεται ἐντός τύπου

σάνους κλπ. Καὶ τότε μόνον τὸ ῥιπίδιον εἶναι ἕτοιμον πρὸς πώλησιν.

Ἡ κατασκευὴ τῶν ῥιπιδίων περιορίζεται τῶρα εἰς τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰσπανίαν, τὴν Κίναν, τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὰς Ἰνδίας. Ἡ κατασκευὴ των ἐν Ἰσπανίᾳ ἤρχισε μόνον πρὸ 60 ἢ 70 ἐτῶν. Εἶναι δὲ γνωστὸν μετὰ πόσης τέχνης καὶ χάριτος μεταχειρίζονται τὸ ἄθροισμα τοῦτο αἱ γυναῖκες τῆς Ἀνδαλουσίας. Ἐν Κίνᾳ κατασκευάζονται καὶ πωλοῦνται ῥιπίδια πανταχοῦ. Εἶναι δὲ τὸ ῥιπίδιον, μέρος ἀναπόφευκτον τῆς ἐθνικῆς στολῆς τῶν Κινέζων. Ἐκαστος εὐγενὴς κρατεῖ ἀνά

Εἰκ. 2 Σελ. 1. Ῥιπίδιον αἰγυπτιακόν — 2. Κινεζικόν — 3. Ἰνδικόν — 4. Ἀσιατικόν — 5. Τοῦ ΙΔ' αἰῶνος γαλλικόν — 6. Πτυχωτὸν ἐπὶ Ἐρρίκου Γ'.

ἐκ γονδροῦ χάρτου καὶ πιέζεται· ἡ ἐργασία δὲ αὕτη ἀπαιτεῖ ἀρκετὸν χρόνον καὶ κόπον. Μετὰ ταῦτα ἐργάτης ἀλείφει μὲ κόλλαν τὰ λεπτὰ ἄκρα τῶν ῥάβδων, ἀνοίγει δι' ἐργαλείου τὰς πτυχάς, εἰσάγει ἐντός αὐτῶν τὰ ἄκρα ταῦτα καὶ τὰς κλείει πάλιν. Ἔργεται μετὰ ταῦτα ὁ γύρος τοῦ ῥιπιδίου, δηλαδή στενὴ χωρὶς χάρτου ἢ ὑφάσματος κολλημένη εἰς τὴν ἄκρην τοῦ φύλλου. Τὰ κοινὰ ῥιπίδια δὲν ἔχουν κανὲν στολισμὸν, ἀλλὰ διὰ τὰ μεγάλης ἀξίας ῥιπίδια προστίθεται χρῶσμα. Ἡ ἐργασία τοῦ ῥιπιδίου δὲν ἐτελείωσεν ἀκόμη. Ὁ ποικιλῆς ἐργάτης τὸ λαμβάνει καὶ πάλιν, συμπληροῖ τὸν στολισμὸν τῆς βάσεως τοῦ φύλλου, τῶν ῥάβδων καὶ τὸ παραδίδει εἰς ἄλλην ἐργάτην, ὅπως προσέθετο κροσσούς ἢ θυσ-

χειρας τὸ ῥιπίδιον του εἰς τὰς ἐπισκέψεις, ἢ δὲ συνήθεια τοῦ γράφειν ἐπὶ τοῦ ῥιπιδίου ἐγενικεύθη ἐν τῷ Οὐρανίῳ κράτει. Ἐν Ἰαπωνίᾳ ὡσαύτως μεταχειρίζονται τὸ ῥιπίδιον ἄνδρες καὶ γυναῖκες· τὸ βλέπει τις εἰς τὰς χεῖρας τοῦ στρατιώτου ὡς καὶ εἰς τὰς τοῦ καλογήρου. Εἰς πολλὰ δὲ μέρη οἱ μεγιστάνες δίδουσι ἐλεημοσύνην εἰς τὸν ἐπαίτην θέτοντες τὸ νόμισμα ἐπὶ τοῦ ῥιπιδίου του, χαιρετισμοὶ δὲ ἀνταλλάσσονται διὰ τοῦ ῥιπιδίου ὅπως ἐν Εὐρώπῃ διὰ τοῦ πῖλου.

Ἐκτός τῶν μεγάλων τούτων κέντρων κατασκευῆς ῥιπιδίων, κατασκευάζονται ἐν μέρει καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας. Τὸ Βέλγιον ἔχει τὰ ἐκ τριχάπτου ῥιπίδιά του, ἡ Ἰταλία τὰ ψάθινά της. Ἡ Τύνις καὶ τὸ Μαρόκκον τὰ ἐν σχήματι ση-

μαίας ριπίδια, πλεκτά ἢ ἐξ ἐριούχου κεντημένου δια χρυσοῦ ἢ ἀργύρου. Ἄλλ' ἐν γένει ἡ Γαλλία ἔχει τὴν πρώτην θέσιν διὰ τὰ μεγάλης ἀξίας ριπίδια, ἢ δὲ Κίνα διὰ τὰ εὐθηνά.

[La Nature]

N. Z.

ΚΟΡΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ¹

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Κ^α HANNAH LYNCH

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ὁ χορός τῆς Κυρίας Ἰαροβίσκη.

Ἦτο μυστήριον διὰ τὴν οἰκογένειαν Καραπούλου, πῶς ἡ Κυρία Ἰαροβίσκη ἀνεκάλυψε τὴν ὑπαρξίν τῆς Ἀνδρομάχης. Συνήθως προσεκάλει μόνον τὸν ἐνδοξον καὶ χαριέντα πολεμιστὴν, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισεν, ὑπὸ φαιδρὸς οἰωνούς, εἰς τοὺς χοροὺς τῶν ἀνακτόρων. Ναι μὲν ὁ Κύριος Ἀδάμ, ὑπάσπιστής τοῦ βασιλέως καὶ φίλος ἐπιστήθιος τοῦ Μιλτιάδου, ἐθεώρει προσωπικὸν ζήτημα τὴν εἰσοδὸν τοῦ ἡρωικοῦ του συναδέλφου εἰς ὅλας τὰς καλὰς οἰκίας τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος Ἀδάμ δὲν γνωρίζει τὴν οἰκογένειαν τοῦ φίλου του. Πῶς λοιπὸν καὶ πόθεν ἔλαθεν ἡ δεσποινὴς Ἀνδρομάχη Καραπούλου τὸ προσκλητήριον διὰ τὸν χορὸν τῆς Κυρίας Ἰαροβίσκη, χορὸν διδόμενον πρὸς τιμὴν τοῦ περιόδου Ἀγγλοῦ ὑπουργοῦ; Οὔτε ἡ Ἰουλία, ἡ προσθετέρα ἀδελφή, προσεκλήθη, οὔτε ὁ μικρόσωμος Θεμιστοκλῆς, ὁ ὑπάλληλος τῆς τραπέζης. Ἐπηύζανε δὲ τὸ μυστηριώδες τῆς ὑποθέσεως καὶ ἡ βραδύτης τῆς προσκλήσεως. Τὸ προσκλητήριον ἦλθε τὴν παραμονὴν τοῦ χοροῦ. Ἡ Κυρία Καραπούλου καὶ ἡ Ἰουλία ἐγνωμοδότησαν καὶ ἐπέμεινον ὅτι προσκλήσεις τόσον ἀπρεπῆς δὲν ἔπρεπε νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν. Δὲν εἶχον σχέσεις μετὰ τὴν Κυρίαν Ἰαροβίσκη, ἡ δὲ νεωτέρα δεσποινὴς Καραπούλου προσεκλήθη μόνη, χωρὶς chaperon. Δὲν ἤρμοζε νὰ ὑπάγῃ. Ἄλλ' ἡ Ἀνδρομάχη ἐπεθύμει σποδρῶς νὰ ὑπάγῃ. Πολλάκις ἐθαύμασεν ἔξωθεν τὸ μέγαρον τοῦ Ἰαροβίσκη, τὰ μάρμαρα, τὰ περιστύλια καὶ τὰ ἀγάλματά του, — μολονότι ἐξ αἰδοῦς δὲν ὕψον τὸ βλέμμα μέχρι τῶν γυμνῶν ἐπὶ τοῦ ὀρόρου ἀνδριάντων. Τώρα δὲ παρυσιαζέτο εὐκαίρῃ νὰ ἴδῃ καὶ τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ μεγάρου λαμπρότητα. Πῶς νὰ μὴ ὠρεληθῇ τῆς εὐκαιρίας! Ὁ Μιλτιάδης ἠγάπα τὴν Ἀνδρομάχην καὶ κατεπεισθη εὐκόλως νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς! Ἐβεβαίωσε τὴν μητέρα του ὅτι αὐτὸς, ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας, ἠδύνατο ἐξαίρετα νὰ συνοδεύσῃ τὴν ἀδελφὴν του καὶ δὲν ἦτο χρεὶα ἄλλου chaperon, ὑπέδειξε δὲ ὅτι κατὰ πάσαν πιθανότητα ἡ δεσποινὴς

Νατσελοῦθερ εἶπεν εἰς τὴν Κυρίαν Ἰαροβίσκη νὰ προσκαλέσῃ τὴν Ἀνδρομάχην, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐζηγεῖτο ἡ βραδύτης τῆς προσκλήσεως. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν ὅτι θὰ ὑπάγῃ ἡ Ἀνδρομάχη. Ἡ παραζήτη τῆς προτομασίας ἐφαιδρυνε τὴν Μαρίαν καὶ ἀντήχει ἐντὸς τῆς οἰκίας τὸ τραγοῦδί τῆς, ἐνῶ εἰσίδερονε φούστας καὶ τοῦ ὑπολογαχοῦ τὸ ὑποκάμισον. Προσεκλήθη δὲ μετὰ τὸ ἡμεροκάματον καὶ μία μικρὰ ράπτρια, ἡ ὁποία εἰς τὸ πρόγευμα ἐκάθισεν εἰς τὴν τράπεζαν ἀπέναντι τοῦ ἀρειμανίου ὑπολογαχοῦ καὶ ἐκοκκίνιζεν ὁπότε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐγέμιζε τὸ ποτήριόν τῆς. Ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν ὠμίλου καὶ ἐγέλων, παρεκτός τῆς μικρᾶς ράπτριας καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὁ ὁποῖος τὸ ἐθεώρησεν ὡς προσβολὴν ὅτι δὲν προσεκλήθη ἐπίσης. Τοῦτο δὲ τὸ ἐνδύμωχον παράπονον, προστιθέμενον εἰς τὴν πικρίαν τῆς ἀποπομπῆς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς παρέκει ὁδοῦ, συνετέλεσεν εἰς τὸ ν' ἀποφασίσῃ ἀμεταθέτως ὅτι μόνον του καταφύγιον ἦτο ὁ ἐκπατρισμός καὶ ἡ μετάθασίς του εἰς Ἀγγλίαν πρὸς εὐρεσιν τύχης. Μετὰ τὸ πρόγευμα, ἀντὶ νὰ πάρῃ τὸν ἀέρα του, κατὰ τὸ σῆμα, εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, ἐκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ ἐξεθύμανε παίζων εἰς τὸ βιολί του ἤχους ἀσπματικούς, τῶν ὁποίων τὴν πατρότητα ἀπέδιδεν ἀδίκως εἰς τὸν Schubert.

Ἐν τῷ μεταξύ, εἰς τὰ ἄλλα τῆς οἰκίας δωμάτια, συζητήσεις τῶν γυναικῶν καὶ φωναὶ καὶ ὑστερικοὶ ἐξορκισμοί, καὶ διαφοραὶ γυμνῶν ὡς πρὸς τὸ σούρωμα ἐνὸς φαλμπαλά, τὸ μαργέλλωμα μιᾶς δίπλας, ἢ τὴν ἐκλογὴν ἄνθους ἢ ταινίας. Ἡ Μαρία, ἐνοσεῖται, ἐλάμβανε μέρος ἐνεργὸν εἰς τὰ ζωηρὰ διαβούλια, ἂν καὶ διέκοπτον συχνάκις τὴν σειρὰν τῶν ἐξ ὄψεως ἀντιλήψεων τῆς οἱ ἀκένιστοι πλόκαμοί τῆς, τοὺς ὁποῖους εἰς μάτην κατεγίνετο ν' ἀπωθῆ ἀπὸ τοὺς μαύρους ὀφθαλμούς τῆς.

Ἄλλὰ καὶ αἱ ζωηρότεραι συζητήσεις ἔχουν τέλος, αἱ δὲ ὦραι ὁπωςδήποτε παρέρχονται, ὡστε ἐνύκτωσεν ἐπὶ τέλος ἡ ἡμέρα. Ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἦλθε διὰ τὸ γεῦμα, ἀνεκάλυψεν ὅτι τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ἐχόρτασαν μετὰ μόνας τὰς προτομασίας τοῦ χοροῦ. Ὁ Θεωδωρὸς μόνον αὐτὸν ὑπηρετήσεν εἰς τὴν τράπεζαν, ἐνῶ αἱ γυναῖκες κατεγίνοντο εἰς τὸν στολισμὸν τῆς Ἀνδρομάχης.

Τῆς ἐπήγαινε ἀξιόλογα τὸ φόρεμά τῆς ἀπὸ ὕφασμα τοῦ ἐργαστηρίου τῶν ἀπόρων γυναικῶν λευκόν, σειρωτὸν μετὰ ριόγγους κοκκίνους βαθεῖς. Τὸ ἐνδύμα δὲν ἦτο πολυτελές, ἐφαινότο δὲ ὅτι κατεσκευάσθη εἰς τὴν οἰκίαν, ἀλλ' ἡ ἀπλότης του συνηρμόζετο πρὸς τὴν νεότητά καὶ τὴν ἀφέλειάν τῆς. Ὅ,τι καὶ ἂν λείπῃ ἀπὸ μίαν νέαν Ἑλληνίδα, σπανίως τῆς λείπει χάρις καὶ κομψότης. Ὁ Μιλτιάδης, μετὰ προσεκτικὴν ἐπιθεώρησιν,

δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑποδείξῃ ἄλλο τι, χάριν τελειοποιήσεως, ἢ τὴν ἀφαίρεσιν μέρους τῆς πούδρας ἀπὸ τὸ γλυκὺ σιτόχρουν τῆς πρόσωπον. Αὐτὸς δὲ ἐλαμποκόπει ἦτο en grande tenue ἤρκει νὰ τὸν ἴδῃ τις τὴν ἐσπέραν ἐκείνην διὰ νὰ πεισθῇ περὶ τῆς γνησιότητος τῆς μυθώδους ἀνδραγαθίας του κατὰ τῶν πέντε χιλιάδων τούρκων! Ἐὰν ἐβλεπε τὸ ἐπιβλητικὸν του παράστημα καὶ ὁ Σουλτάνος αὐτός, θὰ τὰ ἐχρειάζετο!

Ἡ Ἀνδρομάχη, καλῶς τυλιγμένη μετὰ χονδρὸν μάλλινον σάλι, ἐπέρασε τὴν μικρὰν τῆς χεῖρα ὑπὸ τὸν βραχίονα τοῦ γενναίου προμάχου τῆς καὶ ἐξῆλθον οἱ δύο εἰς τὸν ψυχρὸν διαυγῆ ἀέρα. Κατέβησαν ἐλαφροὶ τὴν ἀστρωτὸν ὁδὸν, προσέχοντες μὴ λασπώσωσι τὰ λεπτά των ὑποδήματα τοῦ χοροῦ εἰς τὰ μικρὰ ρυάκια, τὰ ὁποία ἀλληλοδιαδόχως ἐπήδων εἰς πᾶσαν διασταύρωσιν ὁδοῦ ὀριζαντίου. Ἐπὶ τέλος ἐφθασαν σῶοι εἰς τὸ πλατὺ πεζοδρόμιον τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου, πέραν τῆς Ἀκαδημίας, τῆς ὁποίας τὰ ἀετώματα καὶ οἱ στύλοι διεγράφοντο ἐπὶ τοῦ καθαροῦ ἀσέληνου οὐρανοῦ, ὑπεράνω τῶν περικυκλούντων τὸ λαμπρὸν κτίριον εὐδῶν θάμνων. Τὰ βήματὰ των ἀντήχουν ζωηρῶς ἐπὶ τοῦ μαρμαροστρώτου ἐδάφους, ἰδίως τὰ ὑψηλὰ τακούνια τῆς Ἀνδρομάχης ἐκτύπων τὰς πλάκας ἐπιθετικῶς. Σειρὰ μικρὰ ἀμαξῶν ἐπροχώρει βραδέως πρὸς τὸ μέγαρον Ἰαροβίσκη. Πρὸ ἐτῶν δὲν εἶχε δεθῆ εἰς Ἀθήνας τόσον ἐπίσημος χορός. Συνέρρεον ἐκεῖ ὅσοι Ἀθηναῖοι δὲν εἶχον πένθος, πολλοὶ δὲ καὶ λησμονήσαντες προσωρινῶς τὸ πένθος των.

Ὁ Κύριος καὶ ἡ Κυρία Ἰαροβίσκη ἐδέχοντο τοὺς προσκεκλημένους εἰς τὰ πρόθυρα τῶν ψυχρῶν εὐρυγῶρων αἰθουσῶν των. Ὅτε ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ Μιλτιάδου, ὁ Κύριος Ἰαροβίσκης ἐθλίψε φιλικώτατα τὴν χεῖρά του καὶ τὸν ἠρώτησε περὶ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του, τὴν δὲ Ἀνδρομάχην διεβεβαίωσε ὅτι μετὰ χάριος τὴν ἐπαναβλέπει καὶ ὅτι ποτὲ ἄλλοτε δὲν τὴν εἶδε τόσον καλὰ εἰς τὴν ὑγείαν τῆς. Ὁ Μιλτιάδης ἐνευσεν εἰς τὴν ἀδελφὴν του μετὰ ἡμίλειστον τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν, διὰ νὰ προλάβῃ ἐκφρασῆν τινὰ ἀπορίας ἐκ μέρους τῆς, ἀκούσθως δὲ τὴν ἐπληροφόρησεν ὅτι ὁ Κύριος Ἰαροβίσκης δὲν ἐνθυμείται οὔτε ἀναγνωρίζει ποτὲ κενά ἐκ τῶν προσκεκλημένων του ἡ Κυρία Ἰαροβίσκη ἐξέφρασεν, ἄνευ ὑπερμέτρου ἐνθουσιασμοῦ, τὴν εὐχαριστήσιν τῆς ὅτι βλέπει τὴν δεσποινίδα Καραπούλου, καὶ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ διασκεδάσῃ.

Αἱ αἰθουσαι ἦσαν πλήρεις κόσμου, κατάφωτοι καὶ μεστὰὶ ἀρωμάτων, ἦσαν ὅμως ψυχρόταται, χάρις εἰς τοὺς μαρμαρίνους τοίχους, καὶ τοὺς μαρμαρίνους στύλους καὶ τὸ μωσαϊκὸν ἔδαφος. Ἡ Ἀνδρομάχη ἐκρούσε καὶ ἐρριπτε γύρω τῆς περίροθα βλέμματα, ἐνῶ ὁ ἀδελφὸς τῆς στρίβων τὸν μύστακα, ἀπηύθυνε ἀκτινοβολὰ μειδιάματα πρὸς τὰ πλῆθη τῶν γνωρίμων του.

— Κύτταξε, Μιλτιάδη! ὁ Κύριος Ἀδάμ οἰλεῖ ἐκεῖ μετὰ τὴν Κυρίαν Χοενφέλς. Πῶς φαίνεται ὅτι εἶναι κυρία τοῦ μεγάλου κόσμου.

— Grande dame, καθὼς λέγουν οἱ Γάλλοι, ἀπεκρίθη ὁ Μιλτιάδης. Χθὲς ἔκαμα τὴν γνωριμίαν τοῦ ἀνεψιοῦ τῆς. Νόστιμος νέος. Θὰ εἶν' ἐδῶ ἀπόψε, βεβαίως.

Εἰσῆλθον εἰς ἄλλο δωμάτιον, ἐκεῖ δὲ τὸ γοργὸν τῆς Ἀνδρομάχης βλέμμα ἀνεκάλυψεν ἀμέσως ὄμιλον νέων, ζωηρὸν καὶ εὐθυμον. Κέντρον αὐτοῦ ἦτο ἡ δεσποινὴς Emerald Pebody, ἐν τῇ δόξῃ τῆς, μετὰ φόρεμα λαμπρὸν ἀπὸ τοῦ Worth, ὀλόγουρά τῆς δὲ συνωθούντο ὡς μέλισσαι περὶ κυψέλην ἡ Miss Μέρη καὶ ὁ Κύριος John Περπινιάνης, ὁ Ἀγγυρόπουλος, ὁ ἑλλην ποιητής, αἱ δεσποινίδες τῆς Ἀμερικανικῆς πρεσβείας, ὁ Ἐρενστάιν καὶ ὁ Βίνσεντ Μώθραϊν. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁ Ροδόλφος ἔστρεψε τυχαίως τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ βλέμμα του συνηντήθη μετὰ τοὺς ἐλκυστικούς ὀφθαλμούς τῆς Ἀνδρομάχης, λάμποντας ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ἀμοιβαίας ἀναγνωρίσεως ἠρυθρίασεν ὀλίγον ἐκείνη καὶ κατὰ συμπάθειαν ἀνῆλθε τὸ ἐρυθρὸν εἰς τὸ νεαρὸν πρόσωπον τοῦ Ροδόλφου. Ἀρῆκε τὸν κύκλον ὅπου εὕρισκετο καὶ, προχωρῶν, ἐχαίρετῃσε φιλικῶς τὸν ὑπολογαχόν.

Χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἑλλήνου εἶναι ὅτι, κατὰ πάσαν ὥραν καὶ εἰς πάντα τόπον, ἔχει τὴν δεξιάν του εἰς τὴν διαθέσιν τοῦ πλησίον. Δίδει τὴν χεῖρά του, ἢ καὶ ἀνταλλάσσει ἀσπασμούς, μετὰ τὴν μεγαλειότεραν εὐκολίαν. Δὲν ἠξεύρω τί θὰ ἐγίνετο ἐὰν ἡ βουλή ἐνομοθέτει τὴν κατάρτησιν τοῦ ἐθίμου τούτου, ἀλλ' ὑποθέτω ὅτι ὁ Ἕλληνας θὰ ἐξηκολούθει κρυφίως τὰς χειραψίας του, ἢ καὶ θὰ ἐπρόκρινε νὰ πληρώσῃ τὸ πρόστιμον. Ὁ Μιλτιάδης, ἀπὸ πρῶτον ἐχαίρετῃσε στρατιωτικῶς, ἔπειτα τὴν λευκοχειρακτιωμένην χεῖρά του καὶ θέτων χαριέντως τὴν ἄλλην χεῖρα εἰς τὴν μέσην του, ἐπεχείρησε τολμηρῶς ἀνταλλαγὴν ἰδεῶν εἰς ἀκατάληπτα Γαλλικά.

— Vous êtes bien, Monsieur, ἤρχισε.

— Mais oui, ἀπεκρίθη ὁ Ροδόλφος, μειδιῶν πρὸς τὴν Ἀνδρομάχην, μετὰ προσηρηθεῖσαν ὑπόκλισιν. Est-ce que vous voudriez bien me présenter à Mademoiselle votre sœur?

— Monsieur Rudolph Ehrenstein, — Andromache, ma soeur, καὶ ὁ ὑπολογαχὸς συνώδευσε τὰ προφερθέντα ὀνόματα μετὰ χειρονομίαν συστατικὴν, μὴ εὕρισκων περισσοτέρας γαλλικὰς λέξεις διὰ τὴν περίστασιν. Πλατὺ μειδιάμα, ἀποκαλύπτων τοὺς λευκοὺς του ὀδόντας, ἀνεπλήρωσε τὴν ὀμιλίαν.

Καὶ ἐνῶ αὐτὸς ἐβλεπε διὰ τῆς ἄκρας τοῦ ὀφθαλμοῦ τὴν Miss Μέρην Περπινιάνη, τῆς ὁποίας ἐπωφθαλμία τὴν ἱκανοποιητικὴν προίκα, ὁ Ροδόλφος ἐζήτηε ἀπὸ τῆς Ἀνδρομάχης καὶ ἐξη-

σφάλιζε την πρώτην της quadrille, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸ cotillon, τὸ ὁποῖον, ἐννοεῖται, ὁ Μιλτιάδης ἐπρόκειτο νὰ διευθύνῃ, κατὰ τὸ σύνθημα.

— Vous me ferez l'honneur, Monsieur, de me confier Mademoiselle votre sœur, ἠρώτησεν ὁ Ροδόλφος.

— Certainement, εἶπεν ὁ Μιλτιάδης, εὐχαριστημένος ὅτι ἐνθυμήθη καὶ ἄλλην λέξιν. Je . . . je . . . comment . . . Εἰπέ του, Ἄνδρομάχη, ὅτι ἔχω νὰ χορεύσω κ' ἐγώ.

Ἡ Ἄνδρομάχη μετρημένως τοὺς λόγους του, ἐνῶ δὲ ὠμίλει, ἐγόητευσεν τὸν Ροδόλφον ἢ γλυκεῖα φωνή της, καὶ ἡ δειλὴ συνισταμένη της ἔκφρασις. Ἡ καρδιά του, ἄθως καὶ ἄπειρος ὅσον καὶ ἡ ἰδική της, ἤρχισεν νὰ κινήται μὲ τρόπον ἀσυνήθη καὶ ἠσθάνετο ρίγος ἠδονικῆς συγκινήσεως. Τὴν ἐβόηθη ὑποβάλλων τὴν κατάλληλον γαλλικὴν λέξιν ὅτε τὴν ἔβλεπε διατάζουσαν καὶ διακοπτομένην, καὶ ἤκουε μὲ τέρψιν κρυφίαν τὴν φωνὴν της.

Οἱ χορευταὶ ἐντούτοις ἐποποθετοῦντο διὰ τὴν πρώτην quadrille. Ὁ Ροδόλφος ἐπρότεινε τὸν βραχίονα εἰς τὴν Ἄνδρομάχην καὶ εἶδε περιχαρῆς τὴν μικρὰν τῆς χεῖρα μὲ τὸ λευκὸν μετάξινον χειρόκι τῆς στηριζομένην ἐπάνω του. Ὑπῆρχε τι τὸ αὐθόρμητον εἰς τὸ ἀμοιβαῖον αἰσθημα τῶν δύο τούτων νέων πλασμάτων. Οὐτε ἐσκέπτοντο καὶ οἱ δύο περὶ ἀντιστάσεως εἰς τὴν ἀνάπτυξίν του, οὔτε περὶ τῶν συνεπειῶν του. Ὡς δύο ἄθως πτηνὰ πτερυγίζοντα τὸ ἐν πρὸς τὸ ἄλλο, ἀντήλλασον ἀρετῆ βλέμματα ἀμοιβαίας συμπαιθείας καὶ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ.

Ἡ βαρωνὶς Χοενφέλς, συνομιλοῦσα μὲ τὸν ἀξιότιμον Κύριον Σαμουήλ Οὐάρεν, ὕψωνεν ἐνίοτε μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν τὸ χρυσοῦν της face-à-main, διὰ νὰ ἐπισκοπήσῃ τοὺς χορευτάς, μεταξύ δ' αὐτῶν εἶδε καὶ τὸν ἀνεψιὸν της μὲ τὴν κακοενδυμένην ἀλλὰ καὶ ὠραίαν χορεύτριάν του. Συνέσπασε ὀλίγον τὰς ὀφρὺς παρατηρήσασα τοῦ Ροδόλφου τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὸ φιλικὸν θάρρος μὲ τὸ ὁποῖον ἐφαίνοντο συνεννοούμενοι οἱ δύο νέοι. Ἐστρεψε τὰ βλέμματα γύρω πρὸς ἀναζήτησιν τῆς δεσποινίδος Ρεβιτάση καὶ τὴν εἶδε χορεύουσαν μὲ τὸν ἐράσιμον Ἀγγυρόπουλον. Ἡ Κυρία Χοενφέλς ἐνευσεν ἐπιτακτικῶς πρὸς τὸν σύζυγόν της, ὁ δὲ βαρῶνος ἐσπευσεν εὐπειθῶς νὰ διακόψῃ τὴν συνομιλίαν του μὲ τὴν σύζυγον τοῦ Ἀγγυλοπρέσβειος καὶ πλησιάζας ἐζήτησε, μὲ τὴν συνήθη εὐγένειαν, τὴν ἐξήγησιν τοῦ νεύματος.

— Τί μέρος λόγου εἶναι αὕτη μὲ τὴν ὁποίαν χορεύει ὁ Ροδόλφος;

— Πῶς θέλεις νὰ γνωρίζω τὰ ὀνόματα καὶ τὴν πατρογονίαν ὄλων τῶν Ἀθηναίων κυριῶν, ἀπεκρίθη γελῶν ὁ ἀγαθὸς βαρῶνος, καὶ ἐστράφη διὰ νὰ ἴδῃ ποῦ εὐρίσκειται ὁ Ροδόλφος.

— Ἐχεις μάτια; Δὲν τοὺς βλέπεις, εἶπεν ἀνησυχῶς ἢ βαρῶνις.

— Φαίνεται τῷ ὄντι ἐνθουσιασμένος ὁ φίλος. Φοβοῦμαι, ἀγαπητή μου, ὅτι δὲν εἶναι ὅσον ἄθως τὸν εἶχα, ὁ ἀνεψιός σου. Ἀλλὰ θὰ πληροφορηθῶ περὶ τῆς νέας.

[Ἐπεταὶ συνέχεια]

Κατὰ τὸ ἀγγλικὸν ὑπὸ Δ. Β.

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματάριον.

Μέσα εἰς τὸν «Ἐχθρόν τοῦ Λαοῦ», τὸ φλέγον δράμα τοῦ μεγίστου τῶν συγχρόνων δραματογράφων, ἡ κυρία Στόκιαν, ἡ σύζυγος τοῦ ἥρωος τοῦ δράματος, δυσχασχετεῖ διότι, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν τέκνων της, μαθητῶν τοῦ σχολείου, γίνονται ὀμιλίαι ἀπρεπεῖς, ἀπὸ ἐκείνας ποῦ ἐξάπτουν τοὺς νεαροὺς ἐγκεφάλους:

— Δὲν μοῦ ἀρέσουν, λέγει, τέτοιαις κουβένταις, μέσα 'ς τὸ σπίτι μου!

Καὶ ἡ κόρη της ἢ μεγαλειτέρα, ἡ διδασκάλισσα Πέτρα, τῆς ἀποκρίνεται:

— Καὶ 'ς τὸ σχολεῖο λέγουν τόσα ψέμματα, ὅσα καὶ 'ς τὸ σπίτι. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι 'ς τὸ σπίτι πρέπει νὰ σωπαίνουμε, ἐνῶ 'ς τὸ σχολεῖο πρέπει νὰ λέμε ὅλο καὶ ψέμματα 'ς τὰ παιδιά.

— Μὰ εἰσθε ἀναγκασμένοι νὰ ψεύδεσθε; ἐρωτᾷ κάποιος ἄλλος.

— Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ λέμε, ἀπαντᾷ ἡ Πέτρα, ἕνα σωρὸ πρᾶγματα ποῦ δὲν τὰ πιστεύουμε οὔτ' ἐμεῖς ποῦ τὰ λέμε!

Διὰ τὰ ἰδικά μας ἐδῶ σχολεῖα, τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὰ σχολεῖα μὲ τὰς νέας καὶ μὲ τὰς σοφὰς μεθόδους, τὰ λειτουργοῦντα ὑπὸ τὰ σκῆπτρα λεγεῶνων διδασκάλων καὶ φωτιζόμενα ἀπὸ τὸ ἀνέσπερον φῶς τῶν λεγομένων διδακτικῶν βιβλίων, νομίζω ὅτι αἱ φράσεις τῶν ἡρωίδων τοῦ Ἰψεν δὲν ἔχουν σημασίαν καυστικῶν μόνον ἐπιγραμματικῶν τολμηρῶς ἐξακοντιζομένων κατὰ τῆς κοινῆς κρατουσῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐκληρωθῶσιν ὡς ἡ λακωνικωτάτη καὶ χαρακτηριστικωτάτη ὁμολογία περὶ τῆς καταστάσεως αὐτῆς. Τὴν παιδείαν, ὅπως παρέχεται εἰς τὰ σχολεῖά μας, τὴν φαντάζομαι ὅχι ὡς τὸ κλασικὸν φυτὸν τῶν χρηστομαθειῶν μὲ τὰς πικρὰς ρίζας καὶ τοὺς γλυκεῖς καρπούς, ἀλλ' ὡς φυτὸν ποῦ δὲν ἔχει ρίζας οὔτε παράγει καρπούς, διὰ τὸν λόγον ὅτι δὲν εἶναι τὸ βλάστημα τῆς θείας φύσεως, ἀλλὰ τὸ προϊόν ἀτελοῦς τινος βιομηχανίας, τεχνητὸν γονδροκαμμένον φυτὸν, προωρισμένον νὰ στολιζῇ τὴν γωνίαν ἐπαρχιωτικῆς τινος αἰθούσας, καὶ νὰ προσηλῶνῃ κάποτε μηχανικῶς τὰ μάτια τῶν ἐπισκεπτῶν, χωρὶς νὰ λέγῃ τίποτε εἰς τὴν αἴσθησιν,

τίποτε εἰς τὸ αἶσθημα. Τὸ ψεῦδος εἶναι τὸ στοιχεῖον μέσα εἰς τὸ ὁποῖον φύεται καὶ αὐξάνει καὶ ἀναπτύσσεται καὶ λειτουργεῖ ἢ ἐκπαιδεύσει ἡμῶν ψεῦδους σταθερὰ ἀτμοσφαῖρα περιβάλλει τὰ σχολεῖά μας· εἰς τὸ ψεῦδος τοῦτο ἡ ἀγυρτεία, ἡ σχολαστικότης, ἡ ἀμάθεια, παρέχουν ἐκάστοτε ποικίλους τύπους, κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον περιέργους, ἀστείους, κενούς, τύπους ὁμοίους πρὸς τὰς ἐπὶ τοῦ τοίχου σκιὰς ποῦ σχηματίζομεν τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου διαφοροτρόπως συνάπτοντες τὰς χεῖράς μας. Ὅλα ψεῦδως τὰ ἀντιλαμβάνομεθα εἰς τὸ σχολεῖον: τὰ ἐν τῇ φύσει καὶ τὰ ἐξω τῆς φύσεως, τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κόσμον, τὰ αἰσθήματα, τὰ καθήκοντα, τὰς ιδέας, τὰς γνώσεις, τὰ γράμματα, τὴν γλῶσσαν, κάθε οὐσίαν καὶ κάθε μορφήν. Ψεῦδως τὰ ἀντιλαμβάνομεθα, ὅχι τόσον διότι μᾶς παρέχονται ταῦτα πάντα νοθευμένα καὶ στρεβλωμένα, ὅχι διότι μᾶς δεικνύονται ὑπὸ τὴν κακίαν τῶν ὄψιν, ἀλλὰ κυρίως διότι οἱ ἐν τῷ σχολεῖῳ παρέχοντες τὰ γεγόμενα φῶτα δὲν εἶναι διδάσκαλοι, ἀλλὰ φεῖ! κατὰ ἐνεργῆτα ἐνὰ τοῖς ἐκατὸν δάσκαλοι ἢ δασκάλοι. Καὶ εἶναι πασίγνωστος ὁ στίχος τοῦ ποιητοῦ: «Ἀπέχει δὲ ὁ δάσκαλος πολὺ τοῦ διδασκάλου» κτλ. ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὴν σκληρὰν μοῖραν ποῦ ὤρισεν ὥστε παρ' ἡμῖν ἡ λέξις διδάσκαλος νὰ περιέλθῃ εἰς παντελῆ ἀχρησίαν, νὰ κυκλοφορῇ δὲ ἀντ' αὐτῆς εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ, τὴν μόνην ζῶσαν καὶ ἐμψυχον, ὁ δάσκαλος, ἀντικαταστήσας τὸν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἰεροκλέους σχολαστικόν. Τὸ νὰ καταπέσῃ ἡ λέξις ἀπὸ τῆς ὑψηλοτάτης εἰς τὴν γελοιωδεστάτην τῶν ἐνοιῶν, τὸ γεγονὸς δὲν συνηγορεῖ βέβαια ὑπὲρ τοῦ ἀντικειμένου ποῦ μᾶς δεικνύει ἡ λέξις. Αἱ λέξεις εἶναι ὡς οἱ ὀκτάποδες, ποῦ λαμβάνουν τὸ χρῶμα τῶν φαγητῶν μὲ τὸ ὁποῖον τρέφονται.

Ὁ δάσκαλος λοιπόν, οὐδὲ τὴν ἀληθῆ γνώσιν δύναται νὰ κλείσῃ εἰς τὸ κεφάλι του, οὐδὲ τὸ ἀληθὲς αἶσθημα νὰ περιλάβῃ ἐν τῇ καρδίᾳ του. Καὶ ἂν τυχόν συλλάβῃ τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν πράγματός τινος, ἀδυνατεῖ νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς μαθητάς του τῆς ἀληθείας τὸ φῶς. Τὸ οὐσιώδες δὲν εἶναι τὸ διδασκόμενον, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ὁ διδάσκων αὐτό. «Κυρίως εἰπεῖν, λέγει κάπου μέγας συγγραφεὺς, δὲν ὑπάρχουσι μυθολογίαι, δὲν ὑπάρχουσι γλῶσσαι, ἀλλὰ μόνον ἄνθρωποι ὑπάρχουσι συνάπτοντες πρὸς ἀλλήλας λέξεις καὶ εἰκόνας, συμφῶνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ ὀργανισμοῦ των καὶ τὴν φύσιν τοῦ πνεύματός των. . . Τὰ πάντα ὑφίστανται δυνάμει τοῦ ἀτόμου, καὶ ζῶσι δυνάμει τοῦ ζῶντος ἀνθρώπου· τὸν ἄνθρωπον τοῦτον πρέπει νὰ γνωρίσωμεν». Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ εἰπώμεν ὅτι δὲν ὑπάρχει παιδεία, δὲν ὑπάρχουν γράμματα, δὲν ὑπάρχουν σχολεῖα, δὲν ὑπάρχουν μέ-

θοδοί, ἀλλὰ μόνον ἄνθρωποι ὑπάρχουν παρέχοντες σημασίαν, ἀξίαν, ζῶν, ἀλήθειαν, εἰς ταῦτα πάντα· ἐνὸς δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι δάσκαλοι, φωτεινὰ συστήματα καὶ σοφὰ προγράμματα, εἶναι ψευδῆ καὶ ἀνωφελῆ καὶ βλαπτικά, ἀπλοῦστατα διότι οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐπιφορτισμένοι τὴν ἐφαρμογὴν καὶ μετάδοσιν αὐτῶν δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐδεμίαν ἀντιλήψιν τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ πρέποντος. Ὅ,τι παραδώσετε εἰς τὰς χεῖράς των, ἔστω ἐξ ἀγνοίας τοῦ μετάλλου, τὸ νοθεύουν καὶ τὴν καθαρωτάτην τροφήν εἶναι ἱκανοὶ νὰ σᾶς μεταβάλουν εἰς βρωμερὸν ἔδρασμα. Διὰ νὰ καρποφορήσουν αἱ νέαι μέθοδοι, χρειάζονται νέοι ἄνθρωποι. Διὰ νὰ μεταδώσῃ τὴν ἀληθῆ παιδείαν ὁ διδάσκαλος, πρέπει νὰ εἶναι αὐτὸς οὗτος, ὅλος ἀλήθεια, ὅλος εἰλικρίνεια, ὅλος ψυχῆ· ἂν δὲν εἶναι ποιητής, ἀλλὰ πρέπει νὰ τρέφῃ ἐντός του ὑπερόχως ἀνεπτυγμένον τὸ ποιητικὸν αἶσθημα, δηλονότι τὸ αἶσθημα ἐκείνο ποῦ ἀνακινεῖ καὶ ἀναπερώνει τὴν μάθησιν, ποῦ δὲν τὴν περιορίζει εἰς ἀριθμὸν τινα ξηρῶν γνώσεων, ποῦ περιστᾷ γεγονότα καὶ ἀντικείμενα, ὡς πεποικισμένα ὑπὸ μυστηριώδους ψυχῆς, ποῦ ἐνῶ διαφωτίζει τὸν ἄνθρωπον, τὸν συντράσσει, καὶ τὸν κάμνει νὰ βλέπῃ τὸν κόσμον, ὅχι ὡς μηχανήν, ἀλλ' ὡς θαῦμα, πλήρες μεγαλειότητος. Τότε ὁ διδάσκαλος οὗτος θαυματουργεῖ. «Ἐν μόνον στοιχείῳ ὑπάρχει, αἰετοπερὶ ὑπέροχον, πάντοτε ἀναλλοίωτον, καὶ οὐχ ἥττον πάντοτε γνωστὸν· τὸ ἀνθρώπινον στοιχείον. Τετριμμένον θὰ ἦτο νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅτι ὁ ἀληθὴς ὀργανωτὴς τῆς νίκης, δὲν θὰ εἶναι ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν ποῦ θὰ κατασκευάσῃ μεγάλα τηλεβόλα καὶ θὰ ἐνεργήσῃ κρατεροὺς ἐξοπλισμούς καὶ θὰ προετοιμάσῃ σχέδια ἀβεββαίου πολέμου, ἀλλ' ὁ ὑπουργὸς τῆς παιδείας ἢ ὁ παιδαγωγός — δὲν μᾶς μέλει διὰ τὸν τίτλον του — ποῦ θὰ βελτιώσῃ τὸ ἀνθρώπινον στοιχείον· ὅχι ἐκεῖνος, καθὼς συχνὰ ἐπαναλαμβάνεται, ποῦ θὰ διδάξῃ ὀλίγον καλλίτερα τὸ ἀφράδῃτον καὶ ἄλλα τινὰ, ἀλλ' ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἐνισχύσῃ τὰς καρδίας διὰ τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶνα!» Οἱ σοφοὶ οὗτοι λόγοι τοῦ βαθυρρήμονος συγγραφεὺς τῆς συγχρόνου Γαλλίας, τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Βογκέ, ἐγράφθησαν διὰ τὴν Γαλλίαν· ἀλλ' ἀπευθύνονται καὶ πρὸς πᾶν ἔθνος ποῦ ἔχει νὰ ἐκπληρώσῃ κάποιαν ἀποστολήν καὶ προπαράσκειται διὰ τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶνα, τοῦ ὁποῖου ἡ ὥρα δὲν δύναται ἢ νὰ σημάνη ἀργά ἢ γρήγορα. Χωρὶς εὐρεῖαν διάνοιαν καὶ χωρὶς ἐνθουσιῶσαν καρδίαν ὁ διδάσκαλος εἶναι πρόστυχος ἐπαγγελματίας καὶ ἀδέξις βαναυσότηγης· καὶ ὅταν εἶναι τοιοῦτος, δὲν πιστεύει εἰς ὅσα διδάσκει· καὶ ὅταν δὲν πιστεύῃ εἰς ὅσα διδάσκει, εἶναι τῶν ψευδολόγων ὁ ἀνακιδίστατος.

Οἱ συγγραφεῖς τοῦ προσφάτως ἐκδοθέντος

Ἑλληνικὸ Ἀναγνωσματοῦριον⁽¹⁾ πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ὄντων, περὶ τῶν ὁποίων ἀνωτέρω ἐλαλήσαμεν, ἴσως τραχύτερον τοῦ δέοντος. Προσεκτικὰ διεξήλθα καὶ τὰ τρία τεύχη τοῦ βιβλίου των, καὶ ἠσθάνθητι ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἀναδίδεται, ὡς αὐρα ζωογόνος, ἡ διδασκαλία. Κυρίως δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ ἀριεὶς δὲν ἀπορανήθω περὶ συγγραφῶν τοιοῦτου εἶδους· δὲν ἐσπούδασα παιδαγωγικὴν, διδασκαλὸς δὲν εἶμαι, δὲν ἐπαγγέλλομαι τὸν κριτικὴν διδασκαλικὸν βιβλίον. Ἀλλ' ὅμως εἶμαι ἄνθρωπος, ὡς ὁ ρωμαῖος ποιητής, καὶ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων κρίνω ξένον καὶ ἀνάξιον τῆς προσοχῆς μου καὶ τῆς μελέτης μου. Βλέπω καὶ ἀκούω· βλέπω τὰς εἰκόνας ποῦ σχηματίζονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, νοεῖα καὶ αἰσθητά, τοῦ κόσμου τοῦτου τὰ ἀντικείμενα· καὶ αἱ εἰκόνας αὐταὶ λαλοῦν· καὶ ἀκούω τὰς φωνὰς των, καὶ πολλάκις εἰσδύουσι αὐταὶ μέχρι τῶν βαθυτάτων τῆς καρδίας μου. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματοῦριον τοῦτο παρουσιάζεται εἰς τὴν ἀντιλήψιν μου ὡς ἀληθινὸν διδασκαλικὸν βιβλίον, ἀπηλλαγμένον, ὅσον εἶνε δυνατόν, τοῦ κατηραμένου δασκαλισμοῦ· ἂν δὲν κατώρθωσεν ἐξ ὀλοκλήρου νὰ ἀπαλλαγῇ ἐξ αὐτοῦ, δὲν πταίουν διὰ τοῦτο οἱ συγγραφεῖς του· πταίουν οἱ καιροὶ μας, οἱ κατ' ἐξοχὴν δασκαλικοὶ· πταίει ἡ περιρρέουσα ἀτμοσφαῖρα ποῦ δουλεύουν καὶ θὰ δουλεύουν εἰς αὐτὴν ὄχι μόνον ἐπιστήμονες καὶ εὐσυνειδήτοι διδάσκαλοι, ἀλλὰ καὶ τὰ μᾶλλον ὑψηλὰ καὶ ἐλεύθερα πνεύματα. Καὶ βιβλίον πραγματικῶς διδασκαλικόν, βιβλίον μάλιστα προωρισμένον νὰ μεταδώσῃ τὰς πρώτας γνώσεις εἰς παιδιὰ, μὲ συγκινεῖ ὡς κόσμος ὅλος ποῦ ἐκτυλίσσεται ἡρέμα καὶ διαδοχικῶς πρὸ τῶν ὄψεων ταξιδιῶν του, πρώτην φορὰν δοκιμάζοντας τὰς συγκινήσεις τοῦ ταξιδιῶν. Ὑποκαθίσταμαι δραματικῶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ παιδίου ποῦ θὰ διατρέξῃ κατὰ πρῶτον τὰς σελίδας του· ἐνθυμούμαι τὸν Γερσοστάθην μου· δὲν λησμονῶ ὅτι εἶμαι πατήρ· ὄνειρεύομαι τὸ ποθητὸν μέλλον, δὲν γνωρίζω ἂν εἶνε προσεγὲς ἢ ἀπώτατον, καθ' ὃ τὸ σχολεῖον δὲν θὰ σφείρῃ τὸ σῶμα καὶ δὲν θὰ δεσμεύῃ τὸ πνεῦμα, καθ' ὃ οἱ διδάσκαλοι τῶν νέων θὰ εἶνε φιλόσοφοι καὶ καλλιτέχναι.

Τὸ Ἀναγνωσματοῦριον τῶν κ.κ. Παπαμάρκου καὶ Γεωργαντζᾶ με κάμνει νὰ ἐλπίζω εἰς τὸ μέλλον. Εἶνε συντεταγμένον μὲ τόσῃν ἐπιστήμῃν καὶ μὲ τόσῃν εὐσυνειδησίᾳ! Τὸ ἀπαρτίζουσι πεζογραφήματα καὶ ποιήματα. Τὸ πεζὸν μέρος συνε-

τάχθη ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῶν συγγραφέων τοῦ Ἀναγνωσματοῦριου περιλαμβάνει διηγήσεις καὶ περιγραφάς· διηγήσεις ποῦ ἀποβλέπουσι ἰδίως εἰς τοὺς ἡθους τὴν διάπλασιν, καὶ περιγραφὰς ποῦ ἀφορῶσιν εἰς τὴν γνώσιν τῆς φύσεως. Δεξιά συνθέματα, κατὰ ὑποδείγματα ξένων σοφῶν, λαμπρῶς ἀσχοληθέντων εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῶν ζῶων, καὶ ἀναπλάσεις τοῦ ἀθανάτου Αἰσώπου. Τίποτε σχολιὸν ἐντὸς αὐτῶν, καὶ ἀφρημένον, καὶ δογματικὸν καὶ κατηχητικὸν, καὶ παρὲνθρον· ὅλα εὐκρινῆ, συγκριμένα, οὐσιαστικὰ, μεθοδικῶς χωροῦντα, ἀπὸ τῶν ἀπλουστερῶν εἰς τὰ συνθετώτερα, ἀπὸ τῶν ἐγγυτέρων εἰς τὰ ἀπώτερα. Τὸ μέγα προσόν του εἶνε ὅτι ἐξεγείρει μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν φύσιν, ἐνῶ ἀποκαλύπτει ἐνώπιόν του λεπτομερῶς καὶ μὲ τὴν πρέπουσαν χάριν τὰ θαυμάσια τῆς φύσεως. Πλήθος θετικῶν καὶ χρησίων γνώσεων σαφῶς μεταδίδονται ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸ παιδίον· καὶ ἐνῶ τοῦτο διδάσκειται ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε τὸ κέντρον τῆς δημιουργίας, πείθεται συγχρόνως ὅτι ὁ μέγας οὗτος κόσμος ὁ ἐνώπιόν του ἐκτενόμενος δὲν ὑρίσταται παρὰ διὰ τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως, δὲν εἶνε ἡ σύμβολον τῶν ἀνθρωπίνων σκέψεων καὶ αἰσθημάτων. Ταυτὴ ἡ ὕλη· ἡ γλῶσσα δὲ τοῦ βιβλίου πλουσία καὶ καθαρεύουσα, καὶ ἀπεγνωσμένους ἀγῶνας καταβάλλουσα ὅπως προσεγγίσῃ τὴν φυσικότητα καὶ τὴν ἀπλότητα τῆς δημοτικῆς, τῆς ἐθνικῆς μας γλώσσης· ἀρίστη, ἂν ἐπιτρέπεται τὸ ὀξύμωρον τοῦτο, προκειμένου περὶ τῆς καθαρευούσης. Ἀλλ' ἂς μὴ ἐγγίζω ζητήματα ἐξ ὧν κινδυνεύω νὰ ἀποπλανηθῶ εἰς δυσχεράτους ἀτραπούς. Λυπούμαι διότι δὲν δύναμαι νὰ ἐπαινήσω καὶ τὸ ποιητικὸν μέρος τοῦ βιβλίου. Τὰ πεζὰ εἶνε πολὺ ἀνώτερα τῶν ποιημάτων τοῦ Ἀναγνωσματοῦριου ταῦτα, πλὴν δύο τριῶν ἐξαιρέσεων, εἶνε ἡ ἀναρμόστως διαλεγμένα, ἡ ἀνήκουν εἰς τὰ λεγόμενα μὲν παιδικὰ ποιήματα, ἀλλὰ πράγματι ἀνούσια ἠθικὰ ψυχρολογήματα, προωρισμένα νὰ μορφώσουν ὄχι τὴν καλαισθησίαν, ἀλλὰ τὴν ἀναισθησίαν τῶν παιδιῶν μας. Τὰ παιδικὰ ποιήματα δὲν πρέπει νὰ εἶνε στιχουργημένη κατῆχησις ἢ ἠθικὴ, ἀλλ' εἶνε ποιήσεις καὶ ἐκείνα, εἰκονικὴ καὶ κατασκευαστικὴ καὶ ἐμψυγος. Τοιαῦτα ποιήματα ἔγραψε, καθ' ὅσον γνωρίζω, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ὁ κ. Ἀλέξανδρος Παλλῆς, ὁ αἰρετικὸς μεταρρακστής τῆς Ἐκκλησίας, πρότυπα τοῦ εἶδους· πωλοῦνται ἀντὶ 50 λεπτῶν εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τοῦ κ. Κασδῶνῃ καὶ ὅμως κανὲν ἀπὸ αὐτὰ δὲν περιελήφθη εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματοῦριον ποῦ ἐξέδωκεν ὁ κ. Κασδῶνῃς· ἐνῶ φησὶν ὅτι μὲσα εἰς αὐτὸ τὰ πεζολογήματα τοῦ Κατακουζηνοῦ καὶ ὁ Παναγιώτης Σούτσος, ἀνούσια παρωδῶν τῶν Αἰσῶπων.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

(1) «Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματοῦριον» ὑπὸ Χαρισίου Παπαμάρκου καὶ Φιλίππου Γεωργαντζᾶ. Ἐν Ἀθήναις, Βιβλιοπωλεῖον Γ. Κασδῶνῃ 1892. Τόμ. 3.

ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΑΠΑΡΧΑΙ

Μεταξὺ πλήθους στιχουργημάτων ἀδιαλείπτως ἀποστελλομένων πρὸς δημοσίευσιν πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἐστίας ὑπὸ φιλομούσων, ἀλλ' ἀδείων περὶ τὸ στιχουργεῖν ἀναγνωστῶν αὐτῆς, εὐάριστον ἐξαίρετον ἀποτελοῦσι τὰ κάτωθι ποιήματα. Ταῦτα καὶ ἂν ἐν εἶνε τέλεια, ἀλλὰ μαρτυροῦσιν ὅτι οἱ γράφοντες ἔχουσι ποιητικὴν τινα ἰδιοφυίαν, ἣτις καταλλήλως διαμορφωμένη θὰ παραγάγῃ ἔργα ἀξιώτερα δημοσιεύσεως ἐν τῇ Ἐστίᾳ, ἣτις ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ ταύτῃ καὶ πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν νεαρῶν στιχουργῶν, φιλοξενεῖ σήμερον τὰς ποιητικὰς ἀπαρχὰς των. Σ. τ. Α.

Ο ΔΙΑΒΑΤΗΣ

Διαβάτης ἐξεκίνησε σ' τῇ Γῇ σ' τὴν Οἰκουμένην,
δὲν ξέρει ποῦθεν ἔρχεται, δὲν ξέρει ποῦ παγαίνει.
Σ' τῆς ἐρημίαις περπατεῖ, καὶ σ' τὰ βουναὶ γυρίζει,
σ' τῆς πολιτείαις στέκεται, σ' τῆς χώραις ξανακάνει,
κανένα δὲν ἐγνώρισε, κανεὶς δὲν τὸν γνωρίζει.
Δὲν τῆς ψηφᾶει τῆς θάλασσαις τῆς νησοστολισμέναις,
ὅταν βογκοῦνε ἄγριαις καὶ εἶνε μανιωμέναις.
Ἀμίλητος σὰ σύμφετο, γλυκὸς σὰν τὸ λουλούδι
φωνή ποτὲ δὲν ἔβγαλε, βουβὸς περνοδιαβαίνει.
Μόνον ἡ Μοῦσα μάντεψε τὸ μόνον τοῦ τραγοῦδι
ποῦ πρὶν ἐρθῇ σ' τὰ χεῖλια του σ' τὰ στήθια κατεβαίνει.
— Ἐγὼ μιὰ θλίψι σ' τὴν ψυχὴν μαζὺ μὲ μιὰν ἐλπίδα,
μιὰ ἐλπίδα γι' ὅ,τι θὰ ἰδῶ, μιὰ θλίψι γι' ὅσα εἶδα»
Καλέμαι Π. Α. ΣΑΛΜΑΣ

Η ΚΑΠΠΑΡΗ

Τὸ καλαθάκι πάρε νὰ πᾶμε, κόρη, πέρα
στὸ πράσινο λειβάδι, στὴν ἀκροποταμίᾳ·
νὰ κόψωμε λουλούδια, τώρα ποῦ γέρν' ἡ μέρα,
καὶ νὰ τὰ ποῦμε μόνον ἐκεῖ στὴν ἐρημίᾳ.

Ἐκεῖ θενὰ σὲ μάθω καὶ θενὰ συνειθίσῃς
τὴν κάππαρη νὰ κόβης, χωρὶς νὰ βαρεθῇς·
ἐκεῖ τὸ καλαθάκι ὡς πάνω θὰ γεμίσης
μὲ κάππαρη ὀροσάτη, χωρὶς ν' ἀγκυλωθῇς.

Μ' ἂν τύχῃ καὶ ὁ Ἔρωσ, σὰν ποῦνε διαβουλάκι
καὶ ἀγαπᾷ ὁ πλάνος τὸν κόσμο νὰ πλανᾷ,
σὲ κἀνῃ κι' ἀγκυλώσης τ' ἀφράτο σου χεράκι,
θὰ στὸ φιλῶ μικρούλα, κ' εὐθύς θὰ σοῦ περνᾷ.

Σμῆρην

ΔΗΜ. ΣΤΑΗΣ

Σ' ΕΝΑ ΛΕΥΚΩΜΑ

Ἄσπρο κάτασπρο χαρτί,
Κόρη, μοῦ προσφέρεῖς
Νὰ σοῦ γράψω κάτι τι
Ποῦ νὰ μὴν τὸ ξέρης.

Εἶν' ἀλήθεια πῶς πολλοὶ
Ποῦ γεννοῦν τοὺς στίχους,

Ξεφωνοῦνε σὰν τρελλοὶ
Πάντα νέους ἤχους.

Μὰ ἔχουν ὅλη τὸν οὐρανὸν
Τὴ γλυκεῖα ἡσυχία
Κι' ἀρμενίζουν μὲ τὸ νοῦ
'Σ ὅλα τὰ στοιχεῖα.

Καὶ μὲ λίγη συλλογὴ
—Ποῦ δὲ θὰ 'πιτύχω—
Μῆς πετάξουν εἰς τὴ γῆ
Προκαμμένο στίχο.

Ἄμ' ἐγὼ πῶς νὰ σκεφτῶ
Καὶ νὰ πιᾶσω πέννα
Ποῦ καθ' ὄρα καὶ λεπτὸ
Συλλογοῦμ' ἐσένα;

Σ' τὸ κεφάλι δὴ μὲ μὲ μὲ
Δὲν μπορῶ νὰ βάλω
Τὸ ἔνα ἀγάπαις νὰ σφαλᾷ
Καὶ τραγοῦδι τ' ἄλλο.

Μοναχὰ μὲ τὴ σιωπῇ
Θὰ σοῦ ψάλω κάτι.
Κι' ἂν ἐκεῖνθ' ἔσ' τὸ εἶπῃ
Σοῦ τὸ λέει τὸ μάτι.

Ἀθήναι

Α. ΒΡΑΝΑΣ

ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ

Ματάκια μου γλυκύτατα, σὰν ἄστρα τ' οὐρανοῦ,
μονάχα σεῖς φωτίζατε τὸ σκοτεινὸ μου νοῦ
κι' ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ σβύσατε καὶ δὲ σὰς βλέπω
[μπρὸς μου
μέσ' σὲ σκοτάδι τρίςβαθο παλεύει ὁ λογισμὸς μου.

Προφῆς εἶδα στὸν ὕπνο μου δύο ἄστρα λαμπερὰ
καὶ σταύρωσα τὰ χεῖρα μου καὶ τὰ κρυφοθεροῦσα
καὶ μέσ' στὰ στήθη ἐννοίωσα τὴν πρώτη μου χαρὰ
γιατί τ' ἄστέρια εἶτανε τὰ μάτια π' ἀγαποῦσα.

Μὰ πάλι σὰν ἐξύπνησα τοῦ κάκου ἀναζητῶ
τὸ φῶς ποῦ γλυκαφώτισε τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά μου,
ἐμπροστὰ μου τὸ καντύλι μου ἀγνόφεγγε κι' αὐτὸ,
σὰν νὰ 'σμιγε τὸ θάνατο στὴν ἔρμη κάμαρά μου...

Ὡ μάτια μου γλυκύτατα, σὰν ἄστρα τ' οὐρανοῦ,
μονάχα σεῖς φωτίζατε τὸ σκοτεινὸ μου νοῦ,
κι' ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ σβύσατε καὶ δὲ σὰς βλέπω
[μπρὸς μου,
μέσ' σὲ σκοτάδι τρίςβαθο παλεύει ὁ λογισμὸς μου.

Μεσολόγγιον

Μ. Α. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Κατὰ τὴν τελευταίαν ὑπουργικὴν μεταβολὴν ἠρωτάτο ἀνώτερός τις ὑπάλληλος, διατί δὲν ὑπέβλεπε καὶ αὐτὸς, μετὰ τῶν ἄλλων τοῦ συναδέλφου, τὴν παραίτησίν του.

— Διότι, ἀπήντησεν, ὁ κ. Πρόεδρος μοῦ ἔλεγε πάντοτε ὅτι εἶμαι ἀπαραίτητος καὶ... δὲν θέλω τόρξινά τον διαψεύσω.

Γερμανικὴ εὐφρολογία :

Ὁ κ. ἀνθυπολοχαγὸς στέλλει μὲ τὸν στρατιώτην πρὸς Ἐκείνην μίαν ὑπερμεγέθη ἀνθοδέσμην «μικρὸν δῶρον, τεκμήριον τοῦ μεγάλου τοῦ ἔρωτος».

Καὶ ὁ στρατιώτης διακλιθεὶς ὡς ἐξῆς τὴν προφορικὴν ἀριέρωσιν :

— Ὁ κύριος ἀνθυπολοχαγὸς σὰς στέλλει τὸ μεγάλον αὐτὸ δῶρον, τεκμήριον τοῦ μικροῦ τοῦ ἔρωτος.

— Ἦθελα νὰ ἤξευρα — ἔλεγεν ὁ Ἀγαθόπουλος, — κανὲν μέρος, εἰς τὸ ὅποιον νὰ μὴ ἀποθνήσκουν οἱ ἄνθρωποι, διὰ νὰ ὑπάγω ἐκεῖ νὰ τελειώσω τὰς ἡμέρας μου!

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχαιολογικά

Ἐν Χαλκίδι, ἀνασκαπτομένου ἀγροῦ τινος πρὸς καλλιέργειαν, ἀνευρέθησαν, κατὰ τὴν Ἀρχοπολίμ, τέσσαρες ἀσθεστοκτιστοὶ θεμέλιοι λίθοι παραλλήλως κείμενοι, ἐντὸς δὲ τοῦ ἐνὸς τούτων δύο ἀγκυλματα καλῆς τέχνης ἠκρωτηριασμένα, εἰς τάφος καὶ διάφοροι ἀρχαῖοι λίθοι.

Φιλολογικά

Ὁ Λέων Τολστόϊ, ὁ διασήμενος Ῥώσσοις μυθιστοριογράφος, διακείμενος ἤδη ἐν τῇ ἐπαύλει, τῆς Γιασάνγια-Πολιάνα καὶ ἐγκαταλείψας πρὸς στιγμήν τὸ φιλάνθρωπικόν αὐτοῦ ἔργον χάριν τοῦ φιλολογικοῦ, ἀσχυλοῖται περὶ τὴν συγγραφὴν νέου μυθιστορήματος, τὸ ὅποιον ἐκδίδεται μετὰ τινὰς ἐβδομάδας.

— Ἐπαίνουνται τέσσαρα τρουφερά διηγήματα ἐκδοθέντα εἰς ἕν τομιδιον ἐπιγραφόμενον Contes à ma petite Rose ὑπὸ Ἀρθούρου Detry. Ὁ συγγραφεὺς εἶνε νεώτατος, ὄχι ἀκόμη εἰκοσαετής, γνωστός δὲ ἀπὸ τούδε ἐκ τινῶν κριτικῶν αὐτοῦ διαλέξεων καὶ τῆς φιλολογικῆς ἐφημερίδος «Le coin du feu», τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἴδρυσεν καὶ ἐκδίδει ἐν Βερδιέρῃ.

— Παρὰ τῷ ἐκδότῃ Charpentier ἐξεδόθησαν ἐν Παρισίαις εἰς τρεῖς τόμους ὅλα ἡμῶν τὰ Ποιήματα τοῦ Catulle Mandés.

— Ἀξιόμνημόνευτοι ἐκδόσεις, γενόμεναι ὑπὸ τοῦ Λύγουστου Nauck, τοῦ διασημοῦ ἑλληνιστοῦ, οὐτινες ἀνηγγεῖλαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τὸν θάνατον, εἶνε ἡ τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας (1874—79), ἡ τῶν Τραγωδιῶν τοῦ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου (1867 καὶ 1871), ἡ τῶν Ἀποσπασμάτων τῶν Ἑλληνικῶν Τραγικῶν (1856 καὶ 1890) καὶ τὸ Λεξικὸν τοῦ Λυπαθιώτου, τὸ λεγόμενον Lexicon Vindobonense (1867). Ἀπειροὶ δὲ εἶνε αἱ ὑπὸ τοῦ Νάουκ γενόμεναι κριτικαὶ διορθώσεις καὶ ἀποκαταστάσεις ἐφθαρμένων χωρίων ἀρχαίων ἑλληνικῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων, τοὺς ὁποίους ἐπὶ δεκαπενταετίαν ἠρμήνευσεν ὡς καθηγήτης ἐν τῇ ἀνωτάτῃ Σχολῇ τῆς Πετρούπολεως.

Ἐπιστημονικά

Ἀπέθανεν ἐν Oosterbeek ὁ ποιοτὶς διώτερος πρὸ δωδεκαετίας, εἰς τῶν ἐξοχωτέρων ἀνδρῶν τῆς Ὀλλανδίας, ὁ καθηγητὴς Orzooomer, ἐκ Ρότερδάμης, διδάξας φιλοσοφίαν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Οὐτρέχτης καὶ μεγάλως ἐπιδράσας διὰ τῶν συγγραφῶν του καὶ τῆς διδασκαλίας του ἐπὶ τοῦ νέου ὀλλανδικοῦ πνεύματος. Τὸ θεμελιώδες τῆς ἐμπειρικῆς φιλοσοφίας τοῦ δόγμα ἦτο ὅτι «τὸ πείραμα ἀποτελεῖ τὴν μοναδικὴν πηγὴν καὶ σημειῖσὶ τὸ ἔσχατον ὄριον πάσης ἀνθρωπίνης ἐρεῦνης», ἔκαμε δὲ ἀξιώλογον ἐφαρμογὴν τοῦ δόγματος τούτου πρὸς ἐπίλυσιν διαφόρων ζητημάτων ἐκ τῆς νομικῆς καὶ τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης.

— Ἐξεδόθησαν αἱ Ἐφαρμογαὶ τῆς Ἐγκληματικῆς Ἀνθρωπολογίας τοῦ Λομπρόζου, ἀποτελοῦσαι τὸν νεώτατον τόμον τῆς «Βιβλιοθήκης τῆς συγχρόνου φιλοσοφίας» τοῦ F. Alcan.

— Ἀπέθανεν κατ' αὐτὰς ἐν Μονάχῳ ὁ γδοηκοντούτης ὁ στρατηγὸς Σπροῦνερ, δόκιμος μὲν ἱστορικός καὶ δραματικός συγγραφεὺς, ἐξογος δὲ γεωγράφος, ἰχνογραφῆσας καὶ συντάξας γεωγραφικοὺς πίνακας ἀπακαμίλλους εἰς τὸ εἶδος τῶν διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν κατασκευὴν. Τὸ ἀριστούργημα τοῦ Σπροῦνερ εἶνε ὁ μέγας «ἱστορικός καὶ γεωγραφικός ἄτλας» περιέχων ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν μεγάλους πίνακας, ἰδιαιτέρως δὲ καὶ ὁ ἱστορικός ἄτλας τῆς Βαυαρίας.

— Ὑπὸ τοῦ δόκτορος Arldgeia τρουῦ ἐν τῷ νοσοκομίῳ τοῦ North-Staffordshire ἐξεδόθη ἐσχάτως ἐν Λονδίῳ λίαν ἐνδιαφέροντα καὶ πρωτότυπος Ὑγιεινὴ ἢ ἐξετάζονται ἀσθένεια προσιδιζοῦσαι εἰς ὠρισμένα ἐπιγυγέλιμα. Ἡ φθίσις καὶ ἡ βρογχίτις μὲ τὰς συνεπείας τῶν κοινόταται παθήσεως προπάντων εἰς τὰ βιομηχανικὰ καταστήματα ἀπασχολοῦσι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ ἀγγλοῦ ἱατροῦ, γέμοντος νέων καὶ περιεργωτάτων παρατηρήσεων.

— Σκέψεις γίνεται ὅπως ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει τοῦ Σιχάγου καταρτισθῇ καὶ Τμημα Ψυχολογικὸν ἐν τῷ ὁποίῳ θὰ ὑποβάλλωνται μὲν ὑπὸ ἐξέτασιν οἱ ἐπισκέπται, ἵνα ἐκ τῶν παρατηρήσεων γίνῃ στατιστικὴ, θὰ δεικνύονται δὲ ὅλα τὰ μέχρι σήμερον ἐν χρήσει ὄργανα τῆς πειραματικῆς ψυχολογίας.

— Κατὰ τὸν ἀστρονόμον Φλαμπαριόν, ποιήσαντα ἐσχάτως τὴν περὶ τούτου ἀνακοίνωσιν ἐν τῇ ἐν Παρισίαις Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν, ἡ ὑπὸ τοῦ Le Verrier ὑπολογισθεῖσα καὶ μέχρι σήμερον παραδεξιμένη διάμετρος τοῦ πλανῆτου Ἀρεως εἶνε κατὰ 1/8 μεγαλύτερα τῆς πραγματικῆς, οὗσης 6,753 χιλόμετρα.

Κολλιτεχνικά

Ἐπιτυγέστατον ἔργον τοῦ γλύπτου Schaper, ὁ ἀνδρὶς τοῦ ἱστοριογράφου καὶ ποιητοῦ Hoffmann von Fallersleben ἀπεκαλύφθη ἐσχάτως μετ' ἐκτάκτου πομπῆς ἐν τῇ νήσῳ Ἐλφολανδῃ.

— Ἀπέθανεν ἐν Μιλάνῳ ὁ περιφανὴς γλύπτης Barsaghi, ἐν Παρισίαις δὲ ὁ ἀγαλακτοποιὸς Geffroy de Chaume, ἐπιμελητὴς τοῦ Μουσείου τοῦ Τροκάδερου.

Θεατρικά

Ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τῆς «Ὀμονοίας» ἐδιδόθη διὰ πρώτην φοράν τὸ τελευταῖον κομειδίλλιον τοῦ Δ. Κόκκου «Ἡ νύφη τοῦ χωρισμοῦ», κριθὲν καὶ μουσικῶς καὶ φιλολογικῶς κατώτερον τῶν ἄλλων σκηνικῶν ἔργων τοῦ μακαρίτου ποιητοῦ καὶ ἰδίως τῆς Λύρας τοῦ Γέρω-Νικολά, ἧτις μένει πάντοτε τὸ καλλίτερόν του ἔργον.